

HIND
40
SENTI

ROMAAN

No

4

Talve võlu.

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.

ROMAAN Nr. 4

SISU:

- W. Marken: Raadiomees.
 James Oliver Curwood: Kasan — koerhunt.
 P. Grünfeldt: 24. II. 32.
 Frank Braun: Tiik.
 Ed. Vöhrmann: Minu laulud.
 Evald Banse: Tütirimed.
 Jaapani jutt: Kaval kodujänes.
 Arnold Liiv: Vaenlastest piiratud kindlus.
 Lidth de Jeude: Kaelusenööp.
 Knud Fredrik: Jällenägemine.
 Robert Anton: Taevakirjutaja.
 E. Singer: Taifuunide põrgu.
 Thea von Harbon: Kes meie järel tulevad.
 Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

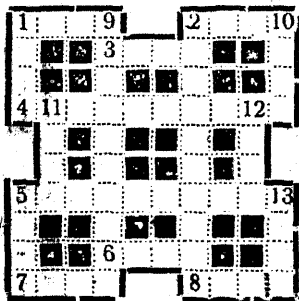
12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 " (18 ")	"	6.—
6 " (12 ")	"	4.—
3 " (6 ")	"	2.—
2 " (4 ")	"	1.50
1 " (2 ")	"	—80
Üksiknumber	"	—40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnademõistatus nr. 4 (238).

Seadnud: **Em. Gutmann.**

Sõnade tähendus:

Vasemalt paremale:

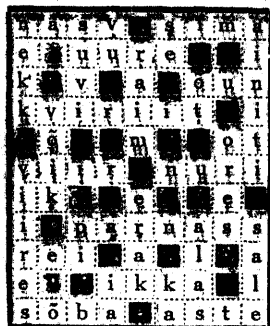
- Hobuseriis.
- Laevanina.
- Sõiduk.
- Ajakiri.
- Kollasena paistma.
- Peru esimene vallitsejate liige.
- Kirjamärk.
- Kunst.

Ülaltp alla:

- Lind.
- Kodukaitse ühing.
- Kokkulepe kiriku ja riigi vahel.
- Kimp.
- Teine hääl segakooris.
- Vanaaegne kesklinn Lääne Euroopas.
- Aeg enne päikese tõusu.
- Kallis varandus.

Lahendus ilmub Roman nr. 6 (240).

Mõistatuse lahendus nr. 2 (236)

Romaan

Nr. 4 (238)

Veebruar 1932

XI. aastakäik.

Raadio-mees.

Saksa kirjanik **V. Markeni** romaan

4

„Kui võimalik kord mõnes varietee numbriis — kui võimalik, härra doktor!“

Rainer lahkus ja Seeliger vaatas talle mõtiskledes järele.

„See oli sul kibe ülesanne, mu poiss,“ ütles ta enesele. „Zschinsky ja ta poja eest paluda. Milline maailma võim seob sind selle naise külge, keda sa vihkad?“

Paar korda pärast avaldust, ma teda nii kibedasti tabanud ja vana süü uuesti lagedale tõi, oli Rainer Ricarda Zschinskytkülastanud. Alati tahtis see raha ja tema andis kuupalju võis. Tema pärast võttis ta palga ette, kuigi see oli temal väga piinlik. Kassapidaja ees seistes oli tal hirmus häbi. Talle näis, nagu oleks ta mõni seikleja, mõni kergemeelne, väheväärtuslik inimene.

Mingisugune hää andis talle mõnikord nõu: räägi Ingridiga, jutusta talle oma patt möödunud ajast, küll tema sind mõistab ja kõik piin lõpeb.“

Aga ta teadis, et ta sõnagi suust ei saanud. Häbi, määratu häbi, mille all ta kannatas, tinutas ta suu kiinni.

Kaks nädalat hiljem oli Zschinsky ringhäälingu saatetunnil kaastegelaseks. Ta ilmus väiksesse saatetuppa tõhusas meeleolus, sest et polnud mitte üksi morfiumi-tarvitaja, vaid oli ka kõva alkoholivõtja.

Rainer, kes tema lähedal seisis, tundis jälkust tema suust tulevat alkoholihaaisu tundes. Ta võttis enda kokku ja püüdis parima tahtega leida õiget, kerget tooni, mis üksikud ettekanded kenaks tervikuks liitis.

Teatades Zschinskyt, ei tahtnud tal sõnad sugugi kergesti suust tulla.

Zschinsky laulis paar laulu. Esimesena mingisuguse julma laulu, mis talle kõige paremini sobis, siis paar armastusest rasvast ja pipardatud operetilaulu.

Külz klaveril heitis siin-seal mõne pilgu Zschinskyle ja oli vihane. Lauljanna häbitu, julm viis, ta silmade mäng, mis suundus Rainerile, kes tusaselt kõrval seisis, haavas isegi teda.

Zschinsky laulis nagu Rainerile. Avalikult ja varjamatult ilmutas ta teiste ees oma kirge mehele, kes sellest kõigest põlglikult kõrvale hoidus.

Horst Marcellus, kes ka kohal oli, nägi, kuidas Rainer kannatas. Ta jooksis vihaselt Seeligeri juurde, ja kui seda ei leidnud, intendandi juurde.

Schulenberg kuulas teda tähelepanelikult.

„Hull!“ ütles ta. „Kas siis Zschinsky on selline vördjas? Pean teda kord lähemalt vaatama. On ta ilus, noor?“

„Vana nõid!“ hüüdis Horst. „Vähemalt nelikümmend, ja veel täna, mil ta pooleldi joobnud on — mul on härra Markgrafist tuline kahju.“

„Ilus . . . , noh, küll me ta siis juba siit välja poksime.“

Ja Schulenberg tegi seda.

Ta ilmus mingisuguse Zschinsky ettekande puhul saali. Zschinsky uskus, et tulijat tema ettekanded eriti on võlunud, ja oli meelitatud. Schulenberg jättiski ta sellesse arvamisse ja ütles talle mõned lahkend sõnad. Vestles temaga ja palus teda siis oma büroosse.

Mis seal järgnes, polnud Zschinsky oodanud.

Schulenberg ütles talle, tema ei sallivat, et ta ringhäälingusaali millegi muuga vahetab.

Zschinsky oli keeletu ja vihane ja hakkas pragama.

Schulenberg ei takistanud teda, kuid ütles lõpuks kindlasti: „Teie olete kunstnik omal alal, aga mina nõuan, et jätate härra Markgrafi rahule!“

„Ahahah — selle poisi! Vist tunnete tema pärast hirmu?“

„Hirmu, et tema, see aus abielumees, võiks sattuda eksiteele — ei, seal ei karda ma kõige vähematki!“

„Olete nii kindel, härra intendant?“

„Jah,“ ütles Schulenberg kindlasti. „Mehel nagu Markgraf — olete teie liig vana!“

See sõna mõjus kui piitsahoop. Zschinsky nägu moondus.

„Liig vana — ma tänan teid selle komplimenti eest — ja pean selle meeles, härra intendant!“

„Nagu soovite. Mul on au!“

Ka Zschinsky tõusis.

„Ma lõpetan veel oma eeskava, siis aga...“

„Palun, proua, maailm teab juba, et olete äkki haigestunud! Kassapidaja ootab teid juba, et teile välja maksta teie honorar!“

„Alatus!“ ägas proua vihas.

„Ei see enam tule!“ ütles intendant rahuldatuna, kui uks mineja taga paukudes kinni lendas.

— — —

Proua Ricarda silmitses ennast peegli ees.

„Liig vana!“ See vali sõna kõlas ta kõrvas. „Liig vana!“

Ta silmitses oma nägu. Ja ehmus. Mustad rõngad seisid ta silmade all. Ja seal ümbruses leidus hulk kortsukesti, mida ta seni ei olnud tähele pannud.

Järsk hirm haaras ta. Vanaks saada! Kõrvale astuda — tema, kes kord veel tahtis saavutada kõrgust ja täidetud oli meeletust elunäljast.

Mis oli ta elu tänini olnud? Lõpmatu pettumuste ahel. Ikka ainult edasi aetud tahtest: üles jõuda! Hoolimatult valimata abinõusid, kui see pidi olema, ise ennast alandades, ainult edasijõudmisest unistades.

Ei, ei, mitte liig vana! Ta võitles selle hirmsa sõnaga. Ei tahtnud veel taganeda. Veel meelitas elu, veel põles veri. Kõik tahe lükkas teda Raineri poole. Ta oli tema pärast võidelnud, tahtis teda tagasi võita ja omada nagu kord . . . 17 aasta eest.

Aga see mees oli nagu müür. Ei sallinud teda, põlgas teda, võib olla vihkaski! Tema, Ricarda, oli tihti vihas nutnud, oli võidelnud kui meeletu, et ikka ja ikka jälle niituda, konstateerida: see mees ei tunne kiu-

satust, see mees on kõige vastu ja kõige eest kaitstud.

„Liig . . . vana!“

Ta mõtles kõnelemisele Lammeliga, vägeva filmimehega, kes talle selgesti oli ütelnud, et ta vaid veel selleks Berliinis viibivat, et Markgrafi oma ettepaneku vastuvõtmisele viia, ja kes temale oli lubanud, et ta viib temagi Hollywoodi, kui ta suudaks Markgrafi teisele mõttele saata.

Ta pidi selle sihi saavutama — pidi!

— — —

Märtsikuu algul küsis proua Ingrid oma kaasalt: „Millal saad sa puhkeaja, Rainer?“

„Miks sa seda küsid?“

„Sa ju vajad puhkust, mu armas! Minu silmad näevad hästi. Sa oled väsinud. Ma tahan intendantiga rääkida!“

Rainer naeris ja silmitses teda õrnasti.

„Härra Schulenberg on mulle sõbraks. Mina töötan tema seltsis meelsasti.“

„Mõistan. Sa oled mees, keda ülesanne ärritab, kaasa kisub. Aga tema ei peaks sulle nii palju ülesandeid andma.“

„See on kantav. Vaata, ma palusin teda mulle mitte palju näiteosasid anda. Need on mulle raskuseks. Ja varsti juba kuu aega pole mulle neid antud. Juba sellest võib näha, et tal minuga on head mõtted. Aga terve juulikuu on mul vaheaeg, ja siis kasutame neid päevi ilusasti. Kas sul on juba mõni kavatsus?“

„On; tahaksin minna maale — Thüringisse. See ei ole kaugel, aga seal on ilusaid kohte.“

„Meelsasti, armsam! Tunnen sellest juba nüüd rõõmu. Sinu ja laste seltsis põllul ja metsas hulkuda. Seal võivad lapsed kord jälle vallatada. Toredad päevad saavad neist. Sooviksin, et oleks juba kevade! Talv rõhub mind ja teeb mõnikord rõõmutuks. Mul puudub päike!“

Äkki tungisid päikesekiired pilvede vahelt läbi murdes tuppä.

„Näed!“ ütles proua Ingrid naerdes ja õnnelikult. „Päike kuulis, et sa teda hüüdsid.“

Rainer istus vaikselt. Kevadpäikese kiired tabasid teda. Nad olid soojad ja pehmed kui armastav naisekäsi.

„Kuidas ometi paar päikesekiirt võivad jagada rõõmu ja rahu,“ mõtles proua Ingrid südames, nähes abikaasa rahulikku nägu.

Rainer vaatas jälle temale.

„Kolme päeva pärast on ringhäälingu kevadepall. See on mulle veel viimaseks raskuseks. Siis muutub kõik paremaks.“

Oleksin rõõmus, kui see mul juba seisaks selja taga.“

„Seda ma usun! Aga sa ära pane pahaks, kui ma laste juurde jään.“

Rainer noogutas. Nad mõistsid teineteist.

Järgmisel päeval tuli üks ringhäälingu teenija Raineri juurde ja ulatas talle sedeli.

Rainer luges: „Teid kutsutakse tungivalt telefoni juurde.“

Rainer ehmus. Mis oli sündinud?

Ta teatas seda Marcellusele, kes tema ülesande üle võttis, ja läks aparaadi juurde.

Proua Zschinsky teatas ennast ja oli ärritatud.

„Layka sai vereoksenduse.“

Rainer ehmus. Ei saanud esiotsa sõna suust. Siis ütles ta: „Tulen kohe teie juurde!“

Ta sõitis autoga Motsi tänavale pensiooni.

Seal leidis ta kõik ärevuses. Pensiooniomanik ringutas käsi ja saatis Raineri haigetuppa. Sealt leidis Rainer proua Zschinsky arstiga. Layka lamas voodis meelemärkuseta.

„Rahu, äärmist rahu, armuline proua!“ manitses arst. „Toibuge! Asi pole kerge. Mõlemad kopsutiivad on vigased ja verejooks on seisukorda raskendanud. Nagu juba ütlesin: Davos, vähemalt veerand aastat!“

Arst andis veel mõne juhatuse, lubas tagasi tulla ja lahkus.

Üksi jäädes küsis Rainer: „Kuidas see tuli?“

„Kuidas see siis ikka tuli!“ Zschinsky näis olevat väga ärritatud, ta oli sel hetkel midagi muud kui kannatav ema. „Tule, räägime sellest.“

Nad läksid teise tuppa. Üksteise vastas istudes ütles proua Zschinsky: „Kuidas see tuli? Tema kopsud on olnud alati nõrgad. Ta on elanud! Pole ennast hoidnud.“

„Kas hoiatasite teda?“

„Tema ei ole enam laps!“

„Ei ole enam laps? Seitsemeteistkümne aastaga? „Jah, see ta enam ei ole! Aga ta võiks see veel olla!“

„Kas heidad mulle seda ette?“

„Võtke seda nii, kuidas arvate!“

„Mis nüüd? Kas kuulsid? Davos, ütleb arst.“

„Davos! Muidugi, see oleks parim, aga see maksab palju raha.“

„Selle pead sa muretsema!“

„Ei suuda.“

„Ei suuda? Ahahah — naera kohe! Sina ei suuda seda Laykale muretsema? See maksab sul vaid ainsa sõna ja allkirja ning

Lammel maksab sulle kümmetuhat dollari ette.“

„Ei taha! Ei taha!“

„Ja minu poeg võib surra! Sa pead, kuuled, pead! Layka pärast ja minu pärast! Mul on elus vaid veel üks soov: et voog, mis sind kõrgele kannab, minu kaasa kisub. Ma ei taha koerana kärvata!“

Rainer vaikis. Kirglikemalt rääkis Zschinsky, vannutas, kuid Rainer raputas pead.

„Ei taha!“ ütles ta karmilt. „Tahan katsuda raha muretsema, et Laykat võidaks arstida — nii raske kui see mul on. Puhaku nüüd teie poeg ja kosugu. Ta võib alles mõne päeva pärast reisivõimas olla, võib olla et see kestab veel kauem. Siis — tahan seda katsuda.“

Ta tõusis.

„Jää veel!“ palus Ricarda.

„Ei, ei või. Mul on kahju — teie pojast. Ja ma teen kõik!“

„Kui sa ei taha lepingut teha Hollyvoodiga, siis võta Berliinis mõni filmiosa vastu. Mis see teeb? Võida enda ära. Direktor Meyerling võtab su viibimata.“

Rainer seisis ja mõtles. Esimest korda haaras ta selle mõtte järele. See võis ta kõigist raskustest välja aidata.

„Mõtlen sellest veel järele!“ ütles ta lühidalt.

Õhtul rääkis Rainer prouaga helifilmiosa ülevõtmise võimalusest.

Proua Ingrid esiti ehmus, siis ohkas: „Arvasin juba, et asi sinna suunib!“

„Kas oleksid minule sellepärast pahane, armsam?“

„Mul oleks, nagu peaksin siis sinust loobuma. Rainer, mis sunnib sind selle otsusele?“

„See pole veel otsus, see on vaid mõte.“

„Oled sa auahne?“

„Ei! Arvan ainult, seal võiksin midagi teenida ja enesele niimoodi seljataguse luua.“

Proua Ingrid raputas kurvalt pead.

„Rainer, kui sa mind armastad, nii täitsa sügavast südamest . . . siis ära seda tee! Meie südamed on üksteisega sõlmitud, ära rebi neid laiali! Jäta meie vaikne armastus selliseks, milline ta on, armsam! Meie oleme kolmekesi sinu omad, lapsed ja mina. Kus võid sa rohkem võita?“

Südame hirm peitus ta sõnades; mees tundis seda ja vaikis.

Schulenberg märkas teisel päeval, et meest king pigistas. Ja kui Rainer kuidagi rääkida ei tahtnud, ütles ta: „Armas Markgraf, teil on midagi südamel!“

„See on tõsi, härra intendant.“

„Siis puistake oma süda välja, armas sõber!“

„See on mul väga raske, härra von Schulenberg, aga ärge pange mulle seda pahaks, kuigi te peaksite ei ütleva.“

„Mis see on? Vajate raha?“

„Jah!“ ütles Rainer häbiga.

„Kui palju?“

„Kolm tuhat!“

Schulenberg ei ehmunud, kuidas Rainer oli kaotanud.

„Istuge, armas Markgraf. Räägime kord mõistlikult. 3000 marka! On teil võlga?“

„Ei!“

„Annan teile selle raha, mitte ringhäälingust, vaid ise oma varandusest. Aga te peate mulle ühe küsimuse vastama: milleks vajate seda raha?“

„Kellegi aitamiseks!“

„Hm! Seda ma arvasin. Omale ei oleks te mitte suutnud seda paluda.“

„Ei, tõesti mitte. See on üks minu . . . häid sõpru. Ta sai verejooksu. On kopsuhaige. Tahan aidata, et ta ennast Davoses võiks parandada.“

„Ja teile on see väga tähtis?“

„Väga, härra intendant.“

„Hea küll, härra Markgraf! Oodake! Annan teile tsheki. Teie annate mulle kviiitungi võlakohustusena.“

„Härra intendant, aga ma ei tea veel, kuidas . . . ma seda saan tasuda.“

„Sellest kõneleme teine kord. Siin, võtke! Ja kirjutage kviiitungile alla!“

„Ma tänan teid, härra intendant!“

Kui Rainer toast lahkus, helistas Schulenberg Seeligerile. See tuli kohe. Ja Schulenberg jutustas talle kõik.

„Andsin talle selle raha. „Tean, et ta mind ei peta. Aga . . . ma nägin täna ka midagi. See mees kannatab. Kannab koorimat, rasket koorimat. Kui teda ometi saaks aidata! Seda meest aitaksin ma meelsasti!“

— — —

Veel samal päeval saatis Rainer Zschinskyle kakstuhat marka.

Järgmisel päeval külastas ta teda, et teada saada Layka seisukorrast. Keegi õde oli haige juures.

„Proua Zschinsky magab alles!“ ütles õde pehmesti. „Haige seisukord on olukorrale vastavalt hea. Nõrgas kehas näib peituvat visa elutahe.“

„Millal võib ta reisida?“

„Oo, see võib veel kesta kaheksa päeva. Soovida on äärmist ettevaatust. Kas tahate oodata, kuni proua Zschinsky tõuseb?“

„Jah.“

„Ta tuli väga hilja koju, härra, ja . . . joobnult!“

Rainer uskus olevat mitte õieti kuulnud ja silmitses õde abitult.

„Meie aeg on vaene emadest!“ ütles õde tasa.

Kaks tundi ootas Rainer veel, kuni Zschinsky ilmus.

Nähes Rainerit, ehmus ta hetkeks, kuid toibus siis ja teretas teda.

Veini ja alkoholi lõhn, mis ta suust tuli, tegi Raineri hingetuks.

„Teie olete välja läinud eile . . . ; olete joobnud . . . , ja teie poeg lamab kodus haigena, võib olla surijana . . . “

„Mis te ennast ärritate? Muretsesin talle õe. Õde Gertraude toimib kõik korralikult! Mina — tunnen võikust haiguseõhu ees.“

Rainer jaksas vihas-vaevalt midagi ütelda. Ta pidi kõik tahtejõu koondama, et mitte tormata käsitsi selle naisenäraka kallale ja teda kägistada.

„Millal, millal arvate, et teie poeg võib reisida?“

„Ei tea. See oleneb arstist ja — rahast.“

„Rahast? Mis see tähendab? Andsin teile eile ju 2000 marka.“

„Eile ei ole täna!“

„Mis on rahaga?“

„Sellest pole rohkem järel kui 300 marka.“

„Ja muu osa?“

„Mängisin eile läbi!“ ütles Zschinsky külmalt.

Rainer seisis üsna rahulikult. Siis astus ta pikkamisi Zschinsky poole.

Hirm haaras naise. Ta taganes haigetoa poole. Rainer jäi laua ette seisma, ainult ta silmad järgisid teda. Lõpmata kibeduse ja põlgusega ütles ta: „Et — sind üks ema on sünnitanud!“ —

Rainer vedas ennast koju.

Ta oli väsinud, üliväsinud. Esimest korda oma elus mõtles ta: „Saaks magada — magada igavesti, ja mitte kunagi enam ärgata!“

Proua Ingrid oli kõige suuremas mures. Saatis vastupanija voodisse ja tegi kuuma teed.

Rainer oli haige. Seda tundis ta.

Haige laskis enesega kõik sündida. Armastatud naise hoolitsus oli talle nagu rahustus.

Lapsed kõndisid tõsiste nägudega.

„Isa on haige!“

Välke Wolf tuli kord isa voodi ette ja silitas teda oma väikese pehme käekesega.

„Isa . . . saa varsti terveks!“ palus ta õrnasti, ja ta sinisilmad sädelesid.

Rainer pigistas seda puudutust tundes silmad. Kui palju armsust voolas sellest lapsekäest.

Ta tõusis istukile ja tõmbas poisi oma rinnale. Teda valdas rahu ja vabastus, kuni siis ka väike Ursel tuli. Ta pigistas mõlemaid: „Minu lapsed!“

Järgmisel päeval hoolitses Rainer, et Layka haiglasse viidi. Teades, et poiss seal hästi hoitud, tundis ta ennast vabamana ja täitis jälle rahulikult oma teenistuse kohuseid.

Ent kui võrd ta ennast ka kogus, Schulenberg ja kõik teised märkasid ometi, et asi muutus raskemaks. Ainult kui mõni ülesanne teda mikrofoni ees koondas, langes tarduvus ta olevuselt; siis oli ta jälle mees, kes kõneles kuumast südamest ja kõik muu, mis teda muudu surus, enesest eemale lükkas.

Doktor Seeliger, see noore südamega vana härra, luges Raineri hinges ja korraldas teenistuse nii, et Rainerilt väsitav igapäevane töökribukrabu eemale jäi. Ja selle eest oli Rainer talle tänulik.

Päevad möödusid. Rainer saavutas Starshensky esitajana Hauptmanni „Elgas“ suure võidu. Ilma ennast vaevamata, ilma tahtmata nihkus ta ikka enam ja rohkem teatri-ilma keskusse. Tekkis väljendus: „muinasjutuline kui Markgraf!“

Varsti lähenes ringhäälingu kevadepalli suur päev.

Suurima hoolega ja piinlikkusega oli ette valmistatud pidu, mis uues Victoria kõrgmajas kõigis ruumides toime pandi.

Rainer oli katsunud ennast peo küllastamisest vabastada.

Schulenberg oli ta palve tagasi lükanud ja siis palunud:

„Armas Markgraf, ma mõistan, et avalikkusest hoidute, aga te peate seekord haput õnne hammustama. Teist on saanud, ilma et ise seda tahtsite, meie — kuidas pean seda ütleva? — meie trump, võib olla veel rohkem. Teie olete esimesena luua osanud ühenduse kuulajaskonna ja ringhäälingu vahel. Teie olete kõigile nagu hea sõber. Sellepärast soovige oma sõpradele head päeva. Muud pole ju vaja. Ma pole teid eeskavasse võtnud, teie enese soovil. Teie peate vaid seal viibima ja õhtut oma juuresoleku läbi pisut ilustada aitama!“

Rainer, ka intendandi vastu tänulik ja ka

muudu kohustatudki, ei julenud rohkem paluda.

Ja nii jõudis kätte ringhäälingu pall. Keegi ei aimanud, millised suured ja kibedad sündmused ta Raineri Markgrafi elus esile võlus.

— — —
Pall ringhäälingus!

Esinemisi niipalju, et peaaegu liig palju. Suures saalis esines Dajos Bela, ühes teises Kennbachi kapelle kontserdiga, milles vaheldusid parimad solistid parimate ettekannetega.

Õhtu peategelaseks oli kõneleja Markgraf, kes intendandi seltsis kõiki tervitas ja kõnetas.

Kui ta Schulenbergi hiiglakuju kõrval omas saleduses sammus, rahulikult, nagu õilis, siis rippusid kõigi silmad tema küljes.

Schulenberg, kes igas seisukorras oli kindel, imetles ikka jälle Raineri viisi: kuidas ta iga inimesega oskas tema olevuse ja omapära kohaselt ümber käia. Tema südameheadus hüppas üle teistele, kes selle elus leidsid olevat nii haruldase.

Lugematud kutsed sai Rainer sel õhtul.

Ilusaim elamus aga oli teda kõnelemas kuulmine. Tema hääli oli puhas rõõm ja kiskus kaasa. Milles selle suur mõju õieti seis, polnud mõistatav. Kuid ta oli olemas, ja see oli kindel.

Schulenbergi arvamine oli: „Tema süda elab ta hääles ja see'p see mõju ongi.“

Rainer oli eksinud, kui arvas, et ta sel õhtul pääseb esinemata. Kõik nõudsid tõrnilikult tema esinemist.

Kohmetult palus teda ka Schulenberg.

Ja temale andis Rainer järele. Lubas. Palus enesele gitarri ja läks sellega lavale.

Ei olnud pääsmist.

Palve tuli täita, sõna pidada.

Vaimustatult teretas publik oma lemmikut.

Rainer algas:

„Sa mõnikord mõtled, miks rühin veel!
Liig raske, liig rõhuv on mure mu teel!
Liig palju mind koormab, liig palju mind rusub,
hing asjatult välja veel saada sest usub!
Liig palju on võitlust, liig palju on vaeva,
ei iial ma jõuda või õnnede taeva!
Ei lõppu tule mu rõõmutul päeval,
ei otsa saabu mu vermisel vaeval!“

Kuid ei! Kas on sinu elu siis see?

Ei kuidagi olla või see sinu tee,

et kullal naerdes ja istudes sa
võid töötavat maailma pilgata!

Kus näed sa päikest, seal naergu su hing,
seal lahkugu sinust kõik valude ving,
ja mitte, kui kulda sõrib su king!

Kui sellega kord juba hakkama saad, et päike sul teatab ju rõõmumaad, et sulle teeb rõõmu ju lillelõhn mahe, su tuju ei riku ka murede rahe, kui ründad sa muret kui mehine mees ja võitluski rõõmu ju pakub sul ees, siis kindlasti korda läeb sinu sõit ja muredest välja sind saadab su võit!

Kiitusetorm ei tahtnud lõppeda; lõpmatult kajas ta läbi saali; käed otse valutasid plaksutamisest.

Taheti veel kuulda üht laulu.

Ja Rainer andis järele.

Laulis väikese laulukese lapsenaerust:

„Meie väike murevägi
pole muud kui udumägi,
mis kaob päikse eest.

Kõik me kurtmised ja tülid
on kui väiksed ketilülid,
mis ei peata meest.

Tarbetud on kõik me ohked
ja me hädaldused rohked.

Meile hädasti vaid vaja
rõõmsat lapsenaerukaja!

Rainer laulis lihtsalt, sama lihtsalt kui rääkis. Kolm korda pidi ta laulu kordama.

Schulenberg oli õnnelik, kui üks riigi-
ooperi tähtis laulja ütles: „Tore! Seda
ettekandekunsti ei oska talle keegi järele
teha! Ja laulda võib ta ka, kui tahab!“—

Kell üks öösel.

Kõik uhasid tantsu.

Rainergi ei jäänud sellest ilma, aga ta polnud väsinud ja läks ühte väikesse saali rahulikumat kohta otsima.

Teda teretati müriseva hallooga. Hulk Berliini kunstnikke istusid seal seksti ja veini juures.

Nende hulgas aga istus — Zschinsky.

Rainer võpatas; määratu viha tõusis tasse.

„Naine . . . , ema, kelle poeg on surma-
haige, märatseb elus edasi!“

Ta rusikad tõusid talitmata. Ja astus laua juurde. Kõik nägid kummalist muudatust ta näol.

Ta vahtis Zschinskyle. See oli joobnud! Tõstis oma sektiklaasi ja kisendas Rainerile: „Tule, Rainer, joo meie seltsis! Täna on täna!“

„Proua Zschinsky!“ ägas Rainer. „Kas olete siis juba kaotanud kõik häbitunde? Teie poeg . . .“

Nagu kass kargas Zschinsky Raineri juurde ja katsus ta ümbert kinni võtta. Aga Rainer lükkas ta eemale.

Tige naer tuli naise suust.

Toas jäid kõik vait ja läbi vaikuse kostis

kõle naisehääli: „Mispärast oled sa nii ta-
gasihoidlik, mu armuke?“

Nüüd lõppes mehe enesevalitsus.

„Mina ei ole ühe . . . libu armuke!“
kisendas Rainer vihas meeletuna.

Zschinsky hakkas pilkavalt naerma.

„Ahahah, sa oled ju päris suur isand!
Aga küll mina su sinu hobuseseljast juba
maha toon! Kogu maailmale tahan ma seda
kisendada!“

Mehed tahtsid vahele astuda, kuid jäid hiljaks. Haaratud meeletust, mõõtnatust vihast, kahmas Rainer Zschinskyst kinni ja paiskas ta enesest eemale.

Pooljoobnu taarus vastu suurt puhveti-
kappi, pörkas vastu kapiranti ja langes mi-
nestades põrandale.

Surnukahvatult seisis Rainer.

Väikeses saalis valitses määratu ärevus.
Kõik jooksid kohale, kummardusid proua
Zschinsky kohale.

Horst Marcellus, kes oli Raineri lähedale
hoidunud, astus laulja Ezard Kremeri seltsis
tema juurde ja nad saatsid meeletu välja.

Minestanud Zschinsky viidi autos koju.

Saalidest lendas tuulekiirusel läbi kuulu-
jutt kuulmatust sündmusest.

Kõmu!

Mis oli sündinud? Miks oli see sündinud?
Kuidas olid lood kõneleja Markgrafi ja
paha kuulsusega Zschinsky vahel?

Kui Schulenberg seda Lüdersilt kuulis,
siis ta kahvatas.

Jumala eest, mis oli sündinud? Kuidas
võis see olla võimalik?

„Kus on härra Markgraf?“

„Sõitis härra Marcelluse seltsis koju!
See skandaal, härra intendant! Publik on
pöörane!“

Intendant käratas talle:

„Skandaal . . . jah, teie silmis! Ütlen
teile, härra Lüders, see on rohkem . . . , see
on kurbmäng!“

Ta läks viibimata sündmuse kohale ja oli silmapilk ümbritsetud kunstnikkude rön-
gast, kes talle kõik täpselt jutustasid. Nii
kohkunud kui ta südamest oli, üks asi pak-
kus talle rahuldust: nad kõik hoidsid Rai-
neri poole.

Ta katsus ajakirjanikkudega läbirääkimisi
pidada, et see piinlik vahejuhtum lehtedesse
ei satuks. Lahkesti lubatigi seda. Aga keegi
reporter ei olnud küpsist enam käest lask-
nud libiseda. Teda enam ei leitud. Schu-
lenberg ohkas.

Nüüd saadi see avalikult teada. Schulenberg
aimas teatud lülisid, aga õiget pilti
ei teadnud ta enesele anda.

„Markgraf — Zschinsky ärmuke?“ Ei, kõik võis olla, kõik muu, ainult mitte see!

Ta süda muutus ärdaks mõeldes, et nüüd kõik avalikkuse ette kisti. Ja mõistis mehe hirmu, kes ei tahtnud avalikkuses domineerida, vaid sellele vastu hakkas. —

Rainer jõudis mahalöödult koju.

Proua Ingrid rahustas teda, kuid tema palus ainult: „Ära nüüd küsi! Kõik muutub ometi valgeks!“

Ja proua Ingrid ei küsinud enam, kui suurt hirmu ta süda ka tundis.

Rainer ei leidnud rahu, kuigi ta oli väsinud.

Ta teadis, kuidas asi edasi arenes.

Skandaal ei jäänud saladuseks. Ja siis kuulis Ingrid, mis oli sündinud.

Siis esitas ta temale küsimusi ja tema pidi — tunnistama. Ja seda ta ometi ei võinud!

Mis . . . mis pidi nüüd tulema? Ta ei jõudnud lunastavale mõttele. Lõppu teha. . . see mõte tahtis tõusta, aga ta tõrjus selle tagasi ja astus laste voodi ette.

Ei, ei; mitte ialgi! Seda ta ei tohtinud, ei tohtinud maailmast argpüksina lahkuda.

Kui rahulikult lapsed magasid.

„Minu lapsed!“ mõtles ta, ja nuuksumine tõusis ta rinnast. — —

Saabus hommik, kibe hommik!

Uuesti palus teda proua Ingrid, kuid Rainer vaikus. Kella kaheksa paiku lahkus ta kodust.

Tal polnud teenistust ja ta sõitis Lankwitsi haiglasse, kus Laykat ravitseti. See polnud külastusaeg ja teda ei tahetud haige juurde lasta. Aga ta palus ja lõpuks juhatati ta haige voodi ette.

Layka silmitses teda tänulikult.

„Kuidas läheb?“ küsis Rainer tasa.

„Tunnen ennast veel vaid nõrgana. Aga muidu ei puudu mul midagi, mitte midagi! Tahaksin varsti jälle tõusta, aga öde arvab, et see veel paar nädalat kestab.“

„Jah, peate kannatama.“

„Tahan ka! Siin on kohutav vaikus! Sellist pole ma oma elus veel tundnud! Alati emaga koos, linnast linna. alati rühmamine ja rahutus. Tahan kannatada, sest tahan elada!“

Rainer istus mahalöödud silmil.

„Teie saate jälle üsna terveks, Layka! Arst arvab, et teie kops ainult nõrk on. Ja mis nõrk on, see võib saada ka kangeks.“

Noormees silmitses teda tänulikult.

„Minul . . . ei ole tiisikust?“

„Ei!“

„Siis . . . oh, ma usun teid; teilt usun

ma kõik! Teie olete nii hea. Ma . . . ma tahan ju veel elada! Minu kunst . . . , see peab alles täienema, jah, minu kunst! Kas usute, et minust võib saada kunstnik?“

„Saab, kui olete enne veel saanud inimeseks! See on kõik. Kas teate ka, mis tähendab olla inimene, puhas ja hea inimene? Ainult sellest ammutab kunstnik. Enesele, oma südamele peate elama, siis kasvab teist enesest välja teie kunstnikukutse!“

„Puhas inimene!“ vastas poiss värisedes. „Ja teie aitate mind, härra Markgraf?“

„Ma aitan teid!“

Nüüd tuli öde tuppa.

„Nüüd on küllalt,“ ütles ta lahkesti. „Meie ei taha oma patsienti liiasti väsitada.“

Markgraf tõusis.

„Öde,“ palus haige, „tahaksin ainult teada, kas minu viiul on siin?“

„Teie viiul? Ei, teie asjade juures ta ei ole.“

„Sooviksin teda saada!“

„Aga nüüd ei või te ju mängida,“ rahustas teda öde.“

„Mitte mängu jaoks!“ ütles haige häbelikult Rainerile. „Aga võib olla . . . , ema vajab raha . . . , ja kord mütis ta minu viiuli juba ära! Ja mul on ole raha uue otmiseks!“

Rainer mõistis. Ja mõtles, et südametunnistusega ema ka selle raha, mis pidi ta pojale paranemise tooma, oli ära mänginud.

„Ma toon . . . teile teie viiuli!“ ütles ta.

— — —

Lankwitsi vaksalist ostis Rainer ühe numbri „Berliner Mittagspresses“.

„Skandaal ringhäälingu pallil!“ seisis paksult üle kogu lehe.

Kõik eluvärv kadus ta näolt.

„Ta teadis: nüüd oli võimatu saatust veel peatada, saatust, mis teda oli haaranud! Halastamatu valjusega valmistus ta teda purustama.“

Read virvendasid ta silmade ees, ja see kestis tüki aega, enne kui ta sai lugeda.

See oli sündmuse tõelik kirjeldus, peaaegu protokoll. Iga sõna Zschinskyt ja Rainerilt oli korratud. Sellele järgnes seletus, milles selgesti öeldi, et ringhäälingu kõnelejal M-1 nähtavasti proua Z ga on olnud intiimvahekord. Rainer kuulis ka, et Zschinsky alles hommikupaiku minestusest oli ärganud.

Rainer sõitis tagasi Berliini.

Tema esimene käik oli Zschinsky juurde. Imestavad silmad kohtasid teda. Aga ta ei tahtnud proua Zschinskyt näha.

Talve võlu.

Kui perenaine teda tahtis tema juurde saata, tõrjus ta. Palus ainult viulit. Perenaine andis talle selle kätte.

Selle pakkis ta elutoas paberisse. Samal ajal helistati. Perenaine läks ust avama.

Rainer sai mõne minutiga valmis, võttis viuli ja lahkus.

Need mõned üksiolemisehetked elutoas pidid temale saama väga hädaohtlikkudeks.

Majast lahkudes kohtas ta üht öde, kes tahtis minna proua Zschinsky juurde.

Ärevana ootas Schulenberg Rainerit.

„Ta peab ju tulema minu juurde!“ ütles ta enesele. „Ta teab, et tast lugu pean. Tal peab olema minu vastu usaldust.“

Sügavasti haavunud oli ta keskpäevalehtede alatutest harutustest. Nüüd polnud enam peatust, nüüd avaldasid seda kõik lehed ja kõneleja vastu algas hirmus rünnak.

Kella ühe paiku teatati talle dr. Berteleni tulekut. Schulenberg aimas ta tuleku otstarvet.

„Mis te ütlete Markgrafi skandaali kohta?“

„See on kahetsemiseväärt!“

„See on vihastamiseväärt!“

„Seda mina küll ei leia.“

„Nõukogu pidas praegu koosoleku. Loomulikult on võimatu, et Markgraf veel kõnelejaks jääb ringhäälingus.“

„Nii! Ma ei mõtlegi teda vallandada! Asi soigub varsti. Ei ole see ometi häbiks mehele, kui ta ennast pealetikkuva, alatu naise vastu kaitseb!“

„Zschinsky oli ta pruut!“

„Seda teate teie sama vähe kui mina. Mina seda ei usu!“

„Seda võib oletada. Või ta oli varem ta armuke. Kogu ringhääling kõneleb sellest.“

„Mina sellest lobast ei küsi. Paistkugi ta nüüd omapärasest valguses — see pole tähtis. Tema on meie kõneleja, kuulge, härra doktor, kõneleja, ja mina ei lase teda eneselt võtta.“

„Nõukogu tegi selle otsuse.“

„See pole nõukogu asi, vaid on minu asi.“

„Teie allute nõukogule, härra indendant!“ ütles doktor Bertelen vihaseks.

„Mitte nii väga kui arvate! Pistke oma nina kord minu lepingusse!“

„Tegin seda juba. Aga paragraf 21.“

„On kautshukparagraf . . . seda ma tean! Mul on õigus teda enesele kohandada, nagu see mulle sobib. Ei, härra dr. Bertelen, oma tegevust ma ei lase segada. Annan härra Markgrafile kaks nädalat puhkust, muud midagi. Küll siis juba näeme, mis tuleb teha.“

„Võtame selle esiotsa vastu. Nii siis ei kõnele härra Markgraf lähema kahe nädala jooksul.“

Koju jõudes leidis Rainer oma proua laua juurest istumast, nagu kivine. Tema ees seisis mingisugune ajaleht.

Rainer kahvatas. Ingrid teadis kõik.

„Rainer!“ kuulis ta Ingridi häält kummaliselt võõrana. „Üks sinu häid sõpru . . . saatis mulle selle lehe. Punasega märgitud kohad. Mis on eile sündinud? Kas vastab see kirjeldus tõeale?“

„Vastab,“ kugistas Rainer.

Ingrid silmitses teda tuhmil silmil.

„Seda . . . võisid sa minule teha?“

(Järgneb.)

Kasan — koer-hunt.

Kanada kirjanik **James Oliver Curvood.**

Kasan lebas tummalt ja liikumatult, hall nina esikäppade vahel, silmad poolenisti suletud. Vaevalt oleks kalju paistnud rohkem elutu kui tema: mitte ainuski muskel ei liikunud; mitte ainuski karv ei tõusnud; isegi silmalaud ei värisenud. Kuid siiski kääris metsiku vere iga üksik piisk ses toredas kehas ärrituses, mida Kasan siamaani ei olnud tundnud; ta suurepärase musklite

Ta ei olnud iialgi tundnud kartust — siamaani. Ta ei olnud iialgi tundnud hirmu ära joosta — isegi mitte sel hirmsal päeval metsas, kui ta oli võidelnud suure, halli ilvesega ja tapnud selle. Ta ei teadnud, mis teda hirmutas, kuid ta teadis, et oli võõras maailmas ja et mitmed asjad teda üllatasid ja rahutuks tegid. See oli ta esimene kokkupuutumine tsivilisatsiooniga. Ta

Valk talveehtes.

iga närv ja rakuke oli pinevil nagu terastraat. Veerand hunt, kolm veerandit koer, oli ta veetnud oma neli eluaastat metsikus looduses. Ta oli tundnud nälja piinasid. Ta teadis, mis tähendas külma tunda. Ta oli kuulatanud pika, arktilise öö kaebavaid tuuli tühjuse kohal. Ta oli kuulnud vihma-valingute ja koskede kõue ja oli maoli maha laskunud tormi vägeva raksumise puhul. Ta kurgualune ja küljed kandsid võitluse arme ja ta silmad olid punased lumetuiskudest. Teda hüüti Kasaniks, metsikuks Koeraks, sest ta oli hiiglane omasuguste keskel ja kartmatu nagu mehed, kes sõitsid temaga läbi külmanud maailma hädaohtude.

soovis, et ta peremees tuleks tagasi sellesse võõraste ruumi, kuhu ta tema oli jätnud. See ruum oli täidetud vastikute esemetega. Seintel olid suured inimnäod, kuid nad ei liikunud ega kõnelenud, vaid vaatasid teda nii viisi, nagu ta iialgi varem ei olnud näinud vaatavat inimesi. Ta mäletas näinud olevat võõrast peremeest, kes lebas liikumatult ja külmalt lumes, ja ta oli istunud tagumistele käppadele ja oli hulunud surmalaulu; kuid need inimesed seintel näisid elusad ja — olid ometi surnud.

Äkki kergitas Kasan veidi kõrvu. Ta kuulis samme, siis madalaid hääli. Üks neist oli peremehe hääl. Kuid teine — Kasan

tundis kerget väristust kehas! Ükskord, nii kaua aja eest, et see näis olevat juhtunud ta kutsikapõlves, näis ta olevat unistanud naerust, mis sarnanes selle tüdruku naerule — see oli naer, millest näis hoovavat imelik õnn, imeliku armastuse aimdus ja magusus, ja Kasan tõstis pea, kui tulijad tuppa astusid. Ta vaatas otse nende poole, ta punased silmad silmad hõõgusid. Ta teadis kohe, et see tüdruk pidi olema armas ta peremehele, sest peremehe käsivarss oli ta ümber. Kasan nägi päevavalguse sädeluses, et tüdruku juuksed olid väga heledad ja et ta näos oli lille punetus ja ta säravates silmades lille sina. Äkki märkas teda tüdruk ja jooksis tasase hüüdega ta poole.

„Stop!“ hüüdis mees. „Ta on hädaohtlik! Kasan —“

Tüdruk põlvitas ta kõrval, õrn ja armas ja ilus, ta silmad särasid imeliselt, ta käed olid valmis puudutama Kasani. Pidi ta tagasi tõmbuma? Pidi ta hammastega kinni haarama? Oli see tüdruk üks neist esemetest seinal — ja tema vaenlane? Kas pidi ta kargama ta valge kõri kallale? Ta nägi meest ettepoole tormavat, surnukahvatult. Siis langes tüdruku käsi ta peale ja see puudutus läbistas teda värinana, mis andis end tunda ta keha igas närvis. Mõlema käega tõstis tüdruk ta pea. Ta nägu oli väga lähedal ja Kasan kuulis teda ütlevat, peaaegu nuuksuvalt:

„Sina oled Kasan — kallis, vana Kasan, minu Kasan, mu kangelane — kes ta mulle koju tõi, kuna kõik teised surma läksid! Minu Kasan — mu kangelane!“

Ja siis, imede ime, surus tüdruk oma näo ta vastu ja Kasan tundis ta armast, sooja puudutust.

Kasan ei liigutanud neil silmapilkudel. Ta vaevalt hingas. See näis pikk aeg, enne kui tüdruk tõstis oma näo. Ja kui ta seda tegi, olid ta sinistes silmades pisarad ja mees seisis nende kõrval, käed kõvasti kokku pigistatud, hambad kokku surutud.

„Ma ei teadnud, et ta laseb ennast puudutada — paljaste kätega,“ ütles ta madalal, imelisel häälel. „Tagane rahulikult, Isobel. Helde taevas — vaata seda!“

Kasan nuuksus tasa, punased silmad tüdruku näol. Ta tahtis uuesti tunda ta kätt; ta tahtis puudutada ta nägu. Kas löövad nad teda nuiaga, mõtles ta endamisi, kui ta seda julges! Ta ei mõelnud nüüd pahasti. Ta tahtis tappa tüdruku eest. Ta roomas ta poole, tolli tolli järele, ta silmad vaatasid aineti. Ta kuulis, mis ütles mees — „Helde taevas! Vaata seda!“ — ja ta

värises. Kuid ükski hoop ei langenud, mis teda oleks tagasi ajanud. Ta külm koon puudutas tüdruku pehmet kleiti, kes vaatas teda liikumatult, niisked silmad sätendasid nagu tähed.

„Vaata!“ sosistas ta. „Vaata!“

Veel pool tolli — üks toll, kaks tolli ja suur, hall keha oli ta juures. Koera koon nihkus aeglaselt ülespoole — üle tüdruku jala, ta sülle ja puudutas lõpuks sooja, väikest kätt, mis puhkas seal. Ta silmad olid ikka veel kiindunud tüdruku näosse: ta nägi imelist nuuksumist selles paljas, valges kurgus ja ta huulte värinat, kui ta tõstis imelise pilgu mehe poole. See põlvitas samuti ta kõrvale ja pani käevarre uuesti tüdruku ümber ning paitas koera pead. Kasanile ei meeldinud mehe puudutus. Ta ei usaldanud seda, sest loodus oli õpetanud teda kartma kõikide käte puudutust, kuid ta sallis seda, sest et nägi, et see kuidagi meeldis tüdrukule.

„Kasan, vana poiss, sa ei tee talle häda, eks?“ ütles ta peremees pehmelt. „Me mõlemad armastame teda, eks, mu poiss? Selle vastu ei saa parata, või mis? Ja ta on meie päralt, Kasan, täitsa meie päralt! Ta kuulub sulle ja mulle ja me tahame ta eest elu-aeg hoolt kanda ja kui iialgi juhtub nii, siis võitleme ta eest elu ja surma peale — kas ei ole nii? Ah, Kasan, vana poiss?“

Tükk aega hiljem jätsid nad ta vaibale lebama, Kasani silmad ei lahkunud tüdrukult. Ta vaatas ja kuulatas — ja sel ajal kasvatas ta igatsus roomata nende juure ja puudutada tüdruku kätt, või kleiti, või jalga. Mõne aja pärast ütles peremees midagi ja tüdruk kargas tasase naeruga püsti ja jooksis suure, neljanurgelise, särava eseme juure, mis seisis nurgas ja mil oli rida valgeid hambaid, mis olid pikemad kui ta keha. Kasan oli endamisi imestanud, milleks need hambad õieti olid. Tüdruku sõrmed puudutasid neid nüüd, ja kõik tuule sosin, mida oli kuulnud Kasan, kõik koskede ja jõgede muusika ja lindude lõõritus kevadel ei võinud saada võrreldud helidega, mida nad tegid. See oli ta esimene muusika. Üheks silmapilguks üllatas ja ehmatas see teda, kuid siis tundis ta, et hirm kadus ja et ta kehas oli imelik helisemine. Ta tundis himu ajada end tagumistele käppadele ja huluda, nagu ta oli hulunud biljoni tähe poole taeva-laotuses külmadel talveöödel. Kuid midagi hoidis teda tagasi. See oli tüdruk. Ta hakkas aeglaselt ta poole hiilima. Ta tundis enesel mehe silmi ja peatus. Siis jälle veidi edasi — mõnikord tollideviisi, kõri ja lõuaq

põrandal! Ta oli poolel teel tüdrukust — keek ruumi — kui imelised helid muutusid väga tasasteks ja aeglasteks.

„Edasi!“ kuulis ta meest tungivat tasa ja kiirelt. „Edasi! Mitte peatuda!“

Tüdruk pööras pea, nägi Kasani hiilivat põrandal ja jatkas mängu. Mees vaatas ikka veel, kuid ta silmad ei saanud enam peatada Kasani. Koer hiilis lähemale ja lähemale, kuni lõpuks ta väljasirutatud koon puudutas tüdruku kleiti põrandal. Ja siis — lebas ta värisedes, sest tüdruk oli hakanud laulma. Ta oli kuulnud Indiaani naist ümisesvat telgi ees; ta oli kuulnud põtrade metsikut laulu — kuid ialgi ei olnud ta kuulnud midagi selle imelise armsuse taolist, mis tuli tüdruku huultelt. Ta unustas nüüd peremehe juuresoleku. Tasa, ettevaatlikult, et tüdruk ei märkaks, tõstis ta pea. Ta nägi, et see vaatas ta peale; ta imelistes silmades oli midagi, mis pani Kasani usaldama. Ja ta pani oma pea ta sülle. Teistkorda tundis ta naise käe puudutust ja ta sules silmad pika ohkega. Muusika peatus. Ta kohal kostis nõrk, helisev toon nagu naer ja nuuksumine korruga. Ta kuulis peremeest kõhatavat.

„Olen alati armastanud seda vana kelmi — kuid va ei oleks ialgi uskunud, et ta peab end niiviisi üleval,“ ütles ta; ja ta häälel näis Kasanile imelik.

Järgnesid toredad päevad Kasanile. Ta igatses metsade ja sügava lume järele. Tal puudus igapäine võitlus, et hoida teisi veokoeri oma jälgedes, haukumine ta kannul, otsesihhi, pikk teekond üle avaruste ja tühjuse. Tal puudus juhi „Kush—kush—hurjah!“, selle kakskümmend jalga pika, põdra-soolikast piitsa põlastav plaksumine ja see jõupingutus ta taga, mis ütles talle, et teised koerad järgnesid sirges joones. Kuid midagi muud oli astunud selle asemele, mis tal puudus. See oli ruumis, õhus ta ümber, isegi kui tüdruk või peremees ei olnud läheduses. Igalpool, kus oli viibinud tüdruk, leidis ta eest selle imelise asja, mis hävitas ta üksilduse. See oli naise lõhn ja see pani teda mõnikord tasa nuuksuma, kui tüdruk oli ise ta juures. Ta ei olnud üksik, öösiti, kui ta oleks pidanud huluma väljas tähtede poole. Ta ei olnud üksik, sest ühel öösel luusis ta ringi, kuni leidis teatava ukse ja kui tüdruk avas selle ukse hommikul, leidis ta Kasani kerask selle taga. Ta oli maha kummardanud ja teda kaelustanud, ja pikad juuksed langesid tihedas salkades Kasani üle, laotades meeldivat lõhna; seitsaadik asetask tüdruk ukse ette vaiba magamiseks.

Kõik need pikad ööd teadis Kasan, et tüdruk oli ukse taga ja ta oli rahul. Iga päevaga mõtles ta ikka vähem ja vähem metsikule loodusele ja ikka rohkem tüdrukule.

Siis algask muutus. Ta ümber oli võõrastav rutt ja ärevus ja tüdruk hoolisk tast vähem. Kasan muutusk rahutuks. Ta haistisk muutusk õhus ja hakkask uurimask peremehe nägu. Siis tuli hommik, varajane hommik, mil raudne kaelavõru ja ahel uuesti ta külge kinnitati. Ta hakkask alles siisk mõistmask, kui oli saatnud peremehe uksest välja tänavale. Nad saatsisk ta minemask! Ta laskusk äkki tagumistele käppadele ja pani vastu.

„Tule, Kasan,“ meelitsk mees. „Tule, mu poiss.“

Kasan tõmbusk tagasi ja näitask valgeid hambaid. Ta ootask piitsask või kepi hoopisk, kuid ei saanud midagisk. Peremeesk naerisk ja viisk ta majjask tagasi. Kui nad sellest jälle lahkusisk, oli tüdruk nendegask ja hoidisk kätt ta peal. See oli tema, kes meelitsk Kasanisk hüppamask läbi suure, tumedask augu vankri veel tumedamasse sisemusse ning tema viisk ta kõigek pimedamasse nurkask, kus peremeesk kinnitask ta ahelask. Siisk läksisk mõlemad välja, naerdes nagu kaks last. Mitu tundi lebas Kasan liikumatult ja tummalt, kuulatades rataste veidrat põrinat enesek all. Mitu kordask peatusisk rattad ja ta kuulis väljask hääli. Lõpuks tundisk ta tuttavask hääle, tõmbask ahelat ja nuukusk. Suletud uk libises kõrvale. Sissk ronisk laternagask meesk, kellele järgnes peremeesk. Ta ei pannud neid tähele, vaid vahtisk läbi avause ööpimedusse. Ta oleks peaaegusk enda lahtisk rabelenud, kui kargas valgele lumele, kuid nähes seal ei kedagisk, seisk ta pingutatult, haistes õhku. Ta peak kohal särasisk tähed, mille poole ta oli hulunud eluaeg, ja ta ümber olisk metsad, tumedad ja vaikivad, mis ümbritsesisk neid müürinask. Asjatult otsisk ta mingit lõhnask, mis puudusk, ja Thorpe kuulis ta karvases kõris mure sügavat heli. Ta võttisk laternask ja tõstisk selle peak kohale, lödvendades samal ajal ahelat. Selle signaalisk peale kostisk ööst hääle. See tuli nende seljask tagant ja Kasan pöörask nii äkkisk, et lödvendatud ahel libises mehe käest. Ta nägisk teiste laternate valgust. Ja siisk, veel kord, kostisk hääle — „Kaa—aa—san!“

Kasan kadusk nagu tuul. Thorpe naerisk endamisk, kuna ise talle järgnes.

„Vana mereröövel!“

Kui ta jõudisk laternatest valgustatud kohale, leidis Thorpe Kasanisk ühe naise jalgade eesk. See oli Thorpe naine. Ta naerask

tas võidurõõmsalt mehele vastu, kui see tuli nähtavale pimedusest.

„Sa võitsid!“ naeris see, mitte õnnetult. „Oleksin vedanud kihla viimase dollari peale, et ta seda ei tee ühegi hääle pärast maailmas. Sa võitsid! Kasan, sa kelm, kaotasin sinu!“

Ta nägu muutus äkki tõsisemaks, kui Isobel kummardas, et tõsta ahelat.

„Ta kuulub sulle, Issy,“ lisas ta kiirelt, „kuid pead lubama, et hoolitsen ta eest kuni — me te a me. Anna ahel mulle. Ma ei usalda teda isegi nüüd mitte. Ta on hunt. Olen näinud, kuidas ta hammustas ühe naksuga indiaanlasel käe ära. Nägin, kuidas ta pures läbi ühe silmapilguga teise koera kõri. Ta seisab väljaspool seadust — on tige koer — hoolimata sellest, et hoidis kangelasmeelselt mu poole ja minu elusalt tagasi tõi. Ma ei saa teda usaldada. Anna mulle ahel —“

Ta ei lõpetanud. Metslooma urinaga oli Kasan püsti karanud. Ta mokad nihkusid üles ja paljastasid ja pikad kihvad. Ta selgroog kanges ning äkilise hoiatushüüdega pistis Thorpe käe revolvri järele vöö vahele.

Kasan ei pannud teda tähelegi. Ööst oli ilmunud teine kogu ja seisis nüüd valgustuse ringis, mille moodustasid laternad. See oli McCready, kes pidi saatma Thorpe ja ta noore naise tagasi Red Riveri laagrisse, kus Thorpe ehitas uut transkontinentaalraudteed. Mees oli sirge, tugeva kehaehitusega ja raseeritud. Ta lõug oli nii lai, et paistis brutaalne, ja ta silmades, kui vaatas Isobeli otsa, hõõgus tuli, mis sarnanes peaaegu kirele Kasani silmades.

Isobeli punavalge müts oli vallandunud ja rippus ta õlal. Laternate poolvalgus paistis ta juuste soojale värvingule. Ta jalad õhetasid ja ta silmad, mis ta pööras tulija poole, olid sinised nagu kõige sinisemad lilled ning sädelesid nagu kalliskivid. McCready vahetas pilku ja samal silmapilgul langes noore naise käsi Kasani peale. Esimest korda ei näinud koer tundvat ta puudutust. Ta urises ikka veel McCready peale, ahvardus ta kurgus muutus tumedamaks. Thorpe naine tõmbas ahelat.

„Maha, Kasan — maha!“ käskis ta.

Kuuldes ta häält, rahunes koer.

„Maha!“ kordas noor naine ja ta vaha käsi langes uuesti koera peale. Kasan hiilis ta jalgade juure. Kuid ta hamhad olid ikka veel paljad. Thorpe vaatas teda. Ja imestas vihavaenu, mis paistis neist hundisilmadest, ja vaatas siis McCready poole. Suurekoguline juht oli lahti keerutanud oma pika

koerapiitsa. Ta näkku oli tulnud imelik vaade. Ta vaatas teravalt Kasani poole. Äkki kummardas ta ettepoole, mõlemad käed põlvedel ning üheks või kaheks silmapilguks näis ta unustavat, et Isobel Thorpe imelised sinisilmad teda vaatasid.

„Hu—kush, Pedro — käs k!“

Seda ainsat sõna — käs k — tundsid ainult Loode ratsapolitsei koerad. Kasan ei liikunud. McCready ajas end püsti ja löi pika piitsaga öösse. See kõlas nagu pistoli-pauk.

„Käsk, Pedro — käs k!“

Urin Kasani kõris muutus sügavaks urinaks, kuid ta kehas ei liikunud ainuski muskel. McCready pööras Thorpe poole.

„Oleksin võinud vanduda, et tunnen seda koera,“ ütles ta. „Kui ta on Pedro, siis on ta tige!“

Thorpe võttis ahela. Ainult noor naine nägi pilku, mis tuli silmapilguks McCready silmadesse. See pani ta värisema. Mõned minutid varem, kui voor oli peatanud esiteks Les Pas's, oli ta ulatanud sellele mehele käe ja oli näinud sama pilku. Kuid kuna teda läbistasid värinad, tuletas ta meelde oma mehe jutustusi metsaelanikkudest. Ta oli hakanud neid armastama, oli imetlenud nende karedat mehelikkust ja truid südameid, ennekui mees ta tõi nende keskele; ja ta naeratas äkki McCready'le, katsudes jagu saada hirmu ja vastikuse väristusest.

„Ta ei salli teid,“ naeris ta pehmelt. „Kas teie ei tahaks temaga sõprust teha?“

Ta lükkas Kasani McCready poole, kuna Thorpe hoidis ahelat. McCready tuli ta juure, kuna noor naine kummardas koera kohale. Ta selg oli pööratud Thorpe poole, kui ta alla kummardas. Isobeli langetatud pea oli ta näost jalg maad eemal. Ta võis näha õhetust naise põskedel ja ta suud, kuna noor naine katsus rahustada urinat Kasani kurgus. Thorpe valmistus ahelat tagasi tõmbama, kuid üks silmapilk seisis McCready tema ja ta naise vahel ja ta ei näinud McCready nägu. Mehe silmad ei vaadanud Kasanile. Ta vahtis noore naise otsa.

„Olete tubli,“ ütles ta. „Mina ei julgeks seda teha. Ta hammustaks mu käe maha!“

Ta võttis Thorpelt laterna ja näitas teed kitsa lumetee juure, mis pööras ära seniselt teelt. Kesk tiheda kuusiku varjus seisis laager, kust Thorpe lahkunud kahe nädala eest. Seal seisis nüüd kaks telki ühe asemel, mida olid kasutanud tema ja ta juht.

Nende ees põles suur tuleriit. Tule lähedal oli pikk saan ning tulevalguse äärmises ringis nägi Kasan teiste koerte varjulisi kogusid ja sätendavaid silmi, kes seal olid kinnitatud puude külge. Ta seisis kangelt ja liikumatult, kuna Thorpe ta saani külge kinnitas. Jälle oli ta oma metsades — ja juhtkoer. Ta perenaine naeris ja plaksutas käsi rõõmsas ärevuses võõra ja imeliku elu üle, millest ta nüüd pidi osa võtma. Thorpe tõmbas telgiriide kõrvale ja ta astus mehe ees sisse. Ta ei vaadanud tagasi. Ta ei öelnud sõnagi Kasanile. Koer nuuksus ja pööras punased silmad McCready poole.

Telgis ütles Thorpe:

„Kahjatsen, et vana Jackpine meid tagasi ei toonud, Issy. Ta sõidutas mu siit ära, kuid ei heade sõnadega ega rahaga ei saanud teda nii kaugele, et ta meid tagasi tooks. Ta on misjoni indiaanlane ja ma annaks terve kuu palga selle eest, kui sa oleksid näha saanud, kuidas ta koertega oskab ümber käia. Selle McCready suhtes ei ole ma sugugi kindel. Ta on veider, nagu ütleb ühisuse agent, aga tunneb metsi nagu

raamatut. Kuid koerad ei salli võõrast. Kasan ei hooli tast põrnugi!“

Kasan kuulis naise häält ja kuulatas kangelt ja liikumatult. Ta ei kuulnud ega näinud McCreadyt, kes vargsi ta taha ilmus. Mehe hääl kostis äkitselt nagu püssipauk ta taga.

„Pedro!“

Kasan küürutas äkki nagu oleks teda tabanud piitsahoop.

„Sain su seekord kinni püüda — eks, sa vana saatan!“ sosistas McCready ja ta nägu oli tulevalgel imeliselt kahvatu. „Kas oled nime muutunud, mis? Kuid ma püüdsin su — kas ei ole tõi?“

Õeldes seda, istus McCready kaua aega vaikides tule ääres. Ainult silmapilguks või paariks lahkusid ta silmad Kasanilt. Tüki aja pärast, kui ta oli kindel, et Thorpe ja Isobel olid heitnud puhkama, läks ta oma telki ja tuli sealt whisky pudeliga tagasi. Järgneva pooltunni kestel jõi ta tihti. Siis tuli ta koerale lähemale ja istus saani otsale, Kasani ahela ulatusest eemal.

(Järgneb.)

---

24. II. 32.

P. Grünfeldt.

Tormide keskel sa seisad, ta torinat kuuled;
mühinal mässavad marud ja tuhnivad tuuled;
elu sul kammitsas seisab ja paiga peal püsib,
meeled on mõlki kõik löödnd, vaid tarkus meil küsib:
kuhu nii jõuame, kuhu nii sõuame,
on see kõik õige, mis teeme ja nõuame?

Isiklik, riiklik mis? Vahet ei taheta teha,
ahned vampiirid meil imevad riiklikku keha,
tahavad paisata kõik meid keevasse patta,
laeva meil lükata lainete kurku ja matta.
Kurtes me küsime: kuhu nii jõuame,
on see ka õige, mida me nõuame?

Vabadus kohustab! Kõiki ta koonduma hütiab.
Kõrvale igauks neist, kes omakasu veel püüab!
Kõrvale kõik, kes intriigide niite meil veavad,
esile kõik, kes veel vabadust kalliks meil peavad!
Kui me seda kõik ühiselt nõuame,
küll siis ka õigele teele veel jõuame.

Tiik.

Saksa kirjanik **Frank F. Braun.**

Tiigipealik, taluomanik Hoyersen tõstis kaks laialisirutatud sõrme õhku. „Tuuletugevus 9“, ütles ta, „kuid see on alles algus.“

Uve Karsten kummardus ja tõstis koti ukسلävelt selga. „Pean ruttama,“ ütles ta, „et jõuda enne tormi tiigile. Ilm ei jää kuivaks ja mul on kotis jahu ja suhkrut, mis ei kannata vihma. Ta noogutas Hoyersenile ja läks piki kirikutänavat, mis viis külast välja. Ta astus jõudsalt edasi ja jättis varsti viimased elamud enese taha. Kott nädala jaoks määratud toidumoonaga ei olnud temale raske, kes oli harjunud nende sisseostude ja transpordiga. Kaks korda nädalas tuli ta omalt tiigilt külla; kaks korda nädalas lahkus ta väikesest majast valli ääres ja nägi ja kõnetas inimesi. Kuid õigupoolest jäid need talle võõraks. Ta ei mõistnud neid enam. Ta oli üksilduses vanaks läinud. Kui vana oli ta õigupoolest? Tookord, kui kõrgevesi ujutas Helligi üle, oli ta noer poiss olnud. Ta oli kosinud Triina. Kuid ta ei viinud noorikut üksikusse majja tiigil, milles nüüd elas, sest seda ei olnud tol ajal olemaski; ka tiiki ei olnud veel olemas. Ja see oligi põhjus, miks tolle tõusuvee tekitatud õnnetus nii hiiglasuureks oli paisunud. Tookord.

Ta vaatas üle väljade. Rukis seisis raskete peade koorma all kummargile. Torm, kihutas mere poolt, mängis rukkiga ja pani kõrred voogama ja kihisema. Torm oli muutunud tugevamaks. Uve Karsten pidi talle kindlalt vastu astuma, kui tahtis edasi jõuda. Väljade taga tulid pajud. Kariloomad seisis kokkusurutult, mustvalged täpid tumedas roheluses. Kanalites urgitsesid usinad pardid ükskõikselt toidupoolist. Kari hanesid seisis teepeenral ja vahtis neid kaugeid onupoegi. Kui Uve Karsten lähedalt mööduda tahtis, väljendasid nad lärmitsevaid sajatusi; kui ta jõudis nendeni, vaikisid nad äkki nagu käsu peale, hoidsid päid ja kaelu viltu ja vaatasid talle näkku, vaatasid talle järele. Langesid üksikud vihmapiisad, kuid Uve Karsten märkas, et see ei olnud õige vihm. See torm oli siiski kuiv. Ta hakkas kiiremini astuma. Ta otsaesine tõmbus mõtlikult kõrtsu. Vihm on mahe, möödub. Sarnaneb pisaraille. Kuid torm — see on vaen.

Taevas süngenes. Sügavasti rippuvatest pilvesagarstest langes videvik liig vara

maa üle. Kauguses kerkis tiigi tume müür. Uve Karsten jooksis peaaegu, ta põgenes maja poole; ta jooksis enese eest pakku, või piltide eest, mis talle äkki meelestusid. Viiskümmend aastat ei ole siin midagi, ei ole mingi aeg, et unustada? Ka tookord algas niiviisi. Öhtupoolel süngenes taevast ja kuiv torm puhus tõusuvee maale. Juba esimesel pörkel varisesid rannakindlustused ja uhuti minema ning tõusuvesi kohises maale. See oli olnud ennekuulmatu. Üks kroonika 15. sajandist teatas küll sellele sarnasast juhtumusest, kuid kõlas uskumatult. Uve Karsten oli Skageri Everitega ulgumerel viibinud; nad olid oodanud tormi vaikimist Sylti saare taga, olles kaitstud saarest. Kui nad järgmisel hommikul tagasi pöörasid, oli meri peegelsile, päike sädeles, — Uve Karsten oli jõudnud koju, kiskus ukse lahti ja sulges selle siis uuesti kiirelt. Kuid mõtted, need mälestused olid siiski sissepääsu leidnud. Ta ei saanud neist enam lahti. Kui ta süütas priimuse, et keeta tulist vett ja soojendada kanget keha sooja grogiga, kui ta vaatas väikest, sinakat leeki, tõusis pilt tas uuesti, mis oli jäänud ta mälu tollest ööst viiekümne aasta eest. Nemad, tagasipööravad kalurid, ei olnud iialgi täpselt teada saanud, kuidas kõik oli juhtunud, kuidas kõik nii õndselt oli võinud areneda. Esimene tõusuvesi oli matnud väljad, oli kõik maha paisanud ja tapnud, mis teel ees oli; küünid, tallid, paadikuurid; kõik loomad, kanad, isegi pardid ja haned. Külas oli helistatudkella; mitte hoiatuseks või päästmise üleskutseks, et ei olnud võimalik midagi päästa, seda teadis isegi õpetaja. Ta lasi kella helistada, et äratada tähelepanu, Issand aita meid, meie hukkume! Kuid vaene külakell ei helisenud vist küllalt valjusti või ta ei olnud küllalt vägev, et eksitada Jumalat ta kavatsuses. Kui tormilaine teise hoo võttis ja küla uputas, vaikis ta. Ei olnud enam kedagi, kes ta oleks pannud helisema. Ellu jäid ainult tüid. Tuid, kes pesitsesid kella-tornis. Kui päikese esimeste kiirtega, vaevalt, et torm oli vaikinud ja vesi tagasi voolanud, lõunapoolse küla elanikud appi ilmusid, kui kalurid, nende seas ka Uve Karsten, koju tulid, leidsid nad õitsva maastiku ja kena külakese asemel, millest olid lahkunud, õudse pildi. Väljad olid

liiva alla maetud, poris lebasid ülespuhutud kõhtudega lehmad. Majad olid kokku varisenud, mõnedel olid isegi müürid langenud. Sel tormiööl olid paljud voodid saanud puusärkideks. Ka Triina oli surnute hulgas.

Uve Karsten kustutas priimuse. Ta valas rummi keevasse vette; suhkrust ta ei hoolinud. Ta soojendas käsi klaasi küljes; siis jäi ta.

Muidugi tuli tookord abi. Kogu mandri-rand aitas, kogu tiik. Kuid surnuid ei saadud enam äratada. Siis hakati küla uuesti üles ehitama. Need friisid olid visad; nende visadus muutus ühiseks tahteks. Otsustati ehitada tiik. Kõik võtsid õnnestust hirmsa hoiatusena. Tulid härrad mandri-lt, teretasid saareelanikke väga viisakalt ja tõsiselt ja asusid tööle: Nad mõtsid maad, arvutasid ja arvestasid ja söitsid jälle minema. Õpetaja Bröhan ütles, et need olid insenerid olnud. Nüüd läks kõik väga kiirelt, nagu oleks kõik kartma lõõnud. Saarele ilmus palju võõraid inimesi; mehed mustade juuste ja pruunide nägudega. Nad ei näinud tubakat ega pistnud seda piipudesse, nad keerasid selle paberitorudesse ja süütasid need põlema. Õpetaja Bröhan nimetas neid inimesi itaallasteks. Kuid nad töötasid tublisti, seda peab ütlema. Tiik sai samal talvel valmis. Kerkis väike maja ja tiigipealiku koht kuulutati vabaks. Uve Karsten teatas end. Ta oli saarelt, tundis ilma ja, mis oli tähtsam, selle tundemärke. Ta sai koha ja asus majja. Viiskümmend aastat vana? Ta raputas pead. Elu oli tast vist möödunud, oli ta unustanud üksildusse. Ta võttis õlimantli konksu otsast ja tõmbas meremehe kaabu sügavasti otsaesisele. Siis läks ta ringkäigule tiigil. Kui ta astus ukse ette, paiskas torm ta otsekohe ümber. Ta pidi end varjama tiigis, üleval vallil oli võimatu jalutada. Pealegi oli madalmaa vee all, vesi paisati tormi poolt lihtsalt õhku ja langes enamasti tiigi taga, kus torm kargas üle vaikse nurga — nagu ämbritest maale. Õhus oli hulumine, nagu kisendaks sada aurusireeni tumeda hoiatusi.

Hoiatus! Elementide märatsemine oli alati rahustav, kuid Uve Karsten arvas, et võib usaldada nii tihti proovile pandud valli ja tiiki, mis nii kaua vastu olid pidanud. Ta sammus piki kindlustusi; need olid ehitatud nagu kindlusemüürid, üks toetas teist; viltu asetatud jalgadega seisis tiik mere ees. Ja meri kohises talle vastu, torm rebis ta kallal ja lõpuks ometi pidid mõlemad

taganema inimtüü ees, meri ja torm ja end võidetuks tunnistama. Sest meeletu märatsemine puruneb, kui pörkab tugeva tahte vastu. Uve Karsten oli pioneervalli juures, mida nimetati nii, kuna tookord oli saadetud pataljon sõdureid toetuseks, — kui äkki kohkus ja seisatus. Tiigi müüritud jalg oli lõhkenud, tsementkiihis oli pragu ja all, kus surve oli kõige tugevam, olid mõned kivid välja langenud. Uve Karsten tundis südant peksvat. Oleks torm juba mööda olnud või vähenemas, ei oleks teda tiigi järelandmine vapustanud. Juhtus tihti, et valli tekkisid väikesed lõhed peale suurt tõusuvett. Need topiti kohe kinni. Tema alarmil ilmus silmapilkselt tiigimeeskond appi. Kuid see tiigipragu ajal, mil torm alles tulemas oli, üllatas Uve Karsteni nii, et tundis ehmatus tõukena rinda vastu. Siin ei tohtinud tiik järele anda! See oli hädaohtlik koht, tormi ja lainte murdnurk! Ta sammus ümber hädaohus oleva valliosa, hakkas siis jooksuma, et kodus tiigi meeskonda alarmeerida. Ta libises tihti, maapind oli mudane, vesi lõi üle valli. Meri oli kindlasti tõusnud. Ta surus vastu tammi ja puuris ja puuris. Torm hulus, vilistas, leidis heledaid, kriiskavaid toone.

Lõpuks jõudis Uve Karsten koju. Ta oli higist märg ja külmetas ometi. Ta helistas Hoyersenile. Tungiv kõne! Tungiv! Ükski ei vastanud. Oli ainult üks juhe olemas, oli võimata, et Hoyersen ei olnud kodus. Jäi ainult üks seletus: torm oli traadi katki rebinud. Seda ei olnud veel ükski torm teinud! — Ükskord sünnib ju kõik esmakordselt! Uve Karsten jooksis ukse ette. Kuhu viis traat? Ehk oli vigastus lähedal? Ta seisatas, kas ta seda enne ei olnud märganud? Esimene telefonipost, kohe maja taga, oli murdunud. Ta jooksis sinna; nägi hulk traadiotsi ja märkas, et võimata oli abi tuua. Nõutult seisis ta traadihunniku juures. Jooksis siis piki tiiki edasi. Tahtis veel kord pragusid üle vaadata. Ehk ei olnud kahju hädaohtlik, ehk olid närvid ta maha jätnud.

Nad jätsid ta nüüd alles maha. Pioneervallil nirises läbi prao vesi. Ja nagu oleks meri ja torm nõrga koha üles leidnud, virutasid nad end siin kõige tugevama hooga maale. Uve Karsten mõistis kohe. Ta vanus, visa muda hoidis ta jalgu kinni, — ta kukkus pikali. Kuid ta ajas end üles ja jooksis majja tagasi. Ta mõistis, et siin oli rohkem kaalul kui ainult tema elu. Ta võttis pistoli särakuulidega. Laadis ta ja paugutas õhku. Punane—hädaoht. Punane

— appi! Kuid särakuulid ei tõusnud isegi mitte vallikõrguseni. Tuul kiskus nad tagasi ja viskas nad turtsudes märjale väljale.

Uve Karsten seisis ja tundis, kuidas pisarad talle suhu jooksid. Nad segunesid mereveega ja maitsesid väga soolased. Viiskümmend aastat, mõtles ta, truult teeninud, õigel ajal alarmeerinud ja nüüd see lõpp. Kas pean külla jooksuma? Majouaksin sinna. Kuid millal? Veerandtund otsustab. Ta viskas pistoli minema. Selle ilmaga oli ta väärtusetu, see torm hirvitas inimlike vahendite üle. Veel kord astus Uve Karsten majja ja võttis telefoni kuuldetoru pihku. Ehk sündis ime! Ainult ime võis päästmist tuua! Telefon jäitumaks.

Seal vaatas Uve Karsten toas ringi, vaatas seinu, lage, oma aset, lauda, — ta vaatas kõike, nagu tahaks ta jumalaga jätta. Siis pani ta voodiriided hunnikusse, aetas nende peale tooli, laua, — ja ehitas tuleriida. Piirituspudeli, veel hästi täidetud, purustas ta lauda vastu nii, et piiritus selle puu ja voodi üle ujutas. Siis heitis ta põleva tulitiku hunnikusse, võttis seinalt labida ja läks välja, läks pioneervallile ja asus siis tööle. Kui ta tagasi vaatas, ulatas leek üle valli, tuul rebis ta tükkideks ja ajas ta otse õhkn.

Uve Karsten heitis labidatäie labidatäie järele vallile. Higi voolas talle silmadesse; kuid ta ei pühkinud seda ära. Tal ei olnud aega! Külmas hulus tulesireen. Tuled liikusid siia ja sinna. Uve Karsten heitis labidatäie ikka labidatäie järele val-

lile. Tiik ägas. Uve Karsten kõnetas teda. Pea vastu, ütles ta, pea ainult seekord veel vastu. Nad tulevad hobustega. Nad on kümne minuti pärast kohal. Pea vastu! Tiik ägas. Andis järele. Pragu laienes. Vesi voolas juba allikana. Kiiremini, mehed! Piitsutage hobuseid! Nüüd otsustab minut!

Seal nad olidki. Uve Karsten kuulis neid. Heitis labida minema ja jooksis neile vastu, kes tahtsid tuld kustutama hakata. Hoyersen nägi teda tulevat. Seal ajas Uve Karsten enese õigeks. „Laske põleda!“, karjus ta, ja torm kiskus hütide ta suust ja kandis seile edasi, „laske põleda!—Tiik!“ Ja nad mõistsid, tund tegi neid teravaiks.

Viiskümmend ja enam labidat kaevasid maad ja toetasid hädaohus olevat valliosa. Kuni hommikuni töötasid nad; vahetamata; kuigi tuli uusi inimesi juure, ei astunud ükski tagasi.

Kui päike esimesi, arglikke kiiri laiali hakkas saatma, seisis tiik nagu alati. Maa oli päästetud.

Torm oli vaiksemaks muutunud. Meri läks tagasi. Kohal, kus oli seisnud Uve Karsteni maja, kerkis helesinine suits varremete ja tuha kohal.

Tiigipealik Hoyersen astus Uve Karsteni juure, ulatas talle kareda käe ja ütles nii valjusti, et kõik kuulsid: „Uve, seda meie ei unusta.“ Ja kõik noogutasid. Uve Karsten naeratas häbelikult. „Mitte mina, Hoyersen,“ ütles ta oma soo sõnaahtral viisil, „mitte mina — vaid tiik!“

Minu laulud.

Ed. Vöhrmann.

*Mu laulud on kui ebakullad,
kui tähesära pimel õöl,
kui süüfu lapse naeratused,
kui rõhuv vaikus formi eel.*

*Mu laulud on kui mõrsjamasud,
kui lilled pruudipärjassa,
kui karjalaste frallitused,
kui kastepärlid murulla.*

*Mu laulud on kui kalmulilled,
kui lindid luifund ristil peal,
kui mafusliste hauakellad,
kui mefsa mühav, kaebav hääl.*

*Mu laulud on kui nufukahin,
kui valust nõrgend pisarad,
kui surijate viimsed palved,
kui merelainte kobinad.*

*Mu laulud on kui verevanded,
kui välgud lõhkend pilve peal,
kui neafute õhkamised,
kui põrgupoegi koori hääl.*

*Mu laulud on — on sonimised,
mis haige süda effe foob,
on väsind vaimu viiratsused,
mis endale ta ise loob . . .*

Tüürimehed.

Saksa kirjanik **Evald Banse.**

Heinil oli õnnestunud paati läbi murdlainete tüürida väikesse lahte, mis polnud suurem toast. Kuna tema nõõri kalju külge sidus, otsisin mina mugavat kohta istumiseks.

Kui juba mõlemad istusime, piibud suus, pudel odavat veini ees ja valge linn meie ees teisel pool sadamat — ütles vana merimees:

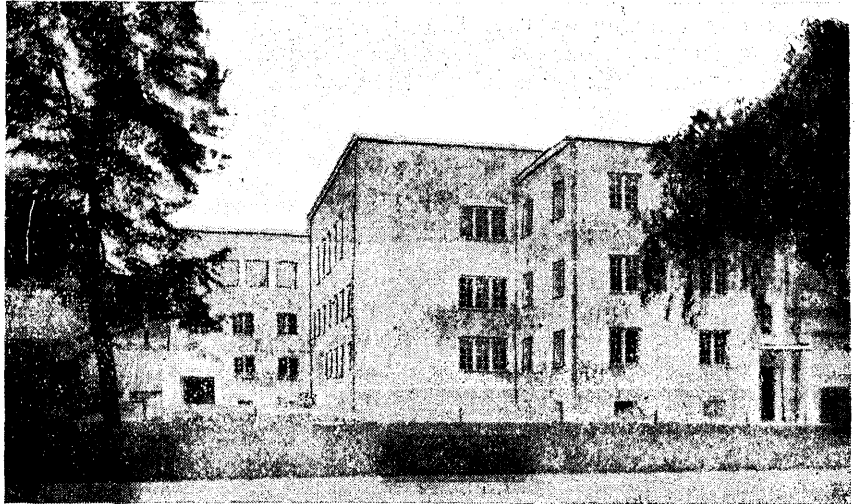
„Kolmat korda purjetate juba üsna kenasti. Aga see pole midagi võrreldes sellega, mis mina — hm, nii umbes teie vanuses — korda saatsin.“

Ta peatas ja pilutas oaasi poole, mille

paradiisilinde, ja kandsin põues väikest tshekki — jah, tookord, umbes kolmkümmend aastat tagasi olid ajad veel ajad. Laeval oli meid viis reisijat. Üks neist oli uurimisreisija; tema nimi oli dr. Wahrendorf ja ta tuli Malakkast. Kaks teist olid kaupmehed Shanghaist. Ja siis oli seal veel üks farmer Samoast, kes laulis kanaklaste laule ja selle juures trampis. Kõik nad olid kenad poisid ja me elasime esimesed kolm päeva väga lustilikult. Kajutis oli meil küllalt platsi grokki juua, stüia ja kaarte mängida, samuti lobiseda.

Noh — kolm esimest päeva möödus hästi.

Tallinna konservatooriumi uus hoone.

jalg murdlainete vahusse kadus. Teadsin: tema tahtis jutustada, kuid ootas minu poolt sellekohast soovi. Sellepärast ütlesin:

„Ha — see oli tookord Lõunameres?“

„Ei, ei,“ tõrjus tema elavalt, „oh ei. Aga ma näen, teie põlete uudishimus ja sellepärast teatan teile seda, sest muidu piinate minu ometi oma küsimustega surnuks.“

See polnud õige, aga ma vaikisin, et tema ei pahaneks, sest tema juttu kuulasin ma tõesti meelsasti. Vahepeal toppis ta pikka-misi piipu, ümises midagi oma ette ja heitis kaugusse terrassiniseid pilke. Viimaks algas ta:

„Sõitsime Karatshist Port Saidi. Saksa kaubalaeval „Emilia“, kapten Dreves. Laev kandis umbes 4000 tonni. Mina tulin tagasi Uuest Guineast, kus ma olin kasvatanud

Teisel kommikul ütles mulle esimene tüürimees, kaptenil olla palavik ja ta jäänud oma koikusse. Olime eelmisel õhtul kõvasti juubeldanud ja tema oli vana troopikaonu, kel malaaria ehk külm tõbi alati veres piilus.

„Temal on oma haigusehoog,“ ütlesin ma ohvitserile külmalt; „peotäis hiniini ja täna õhtul whiskyt nelja sõrme kõrguselt.“

„Loodame,“ ütles tema, ja alles hiljem meelestus mulle, et ta õieti juba siis oli näost üsna roheline olnud.

Einelaualt tõusis äkki teine ohvitser, jooksis välja ja hakkas juba lävel oksendama. Viis minutit hiljem lamas temagi.

Lõunaajal aitas dr. Wahrendorf esimest ohvitseri. Kui merimees sekstandi tõstis, ei õnnestunud tal päikest pikksilmas peatada.

Dr. Wahrendorf pidi vaatlemise lõpetama. Mina viisin esimese ohvitseri alla ta kajutisse, kus ta hakkas märatsema, nii et teda vaevu suutsime kinni hoida.

Kui ta jälle oli rahustunud, läksime meie üles värskesse õhu kätte. Seal kajas meile laevasillalt vastu vali hüüde. Me ronisime trepist üles ja nägime dr. Wahrendorfi seisvat tüüri juures — muidu oli sild tühi.

„Mis siis teie siin teete?“ hüüdsin ma hämmastudes.

„Mu Jumal, kas te siis kõik magate või olete kõik teiegi juba voodis lamamas?“

Ta kisendas läbitungivalt ja ärevalt, nagu mulle näis, täitsa hädada. Sellepärast me naersime ja küsisime temalt, kas ta tahab tüürimeheks hakata.

Noh, iial ei unusta ma ilmet meie näol, kui ta hoigas:

„Tulgu teist ometi keegi siia ratta juurde! Mina pean vaatama arvusi sekstandil, enne kui nad unustan. Ja teine teist mingi ette meeskonna juurde. Mulle näib, et need ka kõik juba haiged on.“

„Mis?“ küsis farmer.

„Mis? Kas teie seda siis juba ei märka? Ma usun, et kõik need merimehed on jäänud mustaveepalavikku.“

„Oh häda, häda!“

Rohkem me ei ütelnud. Mina jooksin kohe tüüri juurde ja Wahrendorf läks kaardimajja. Farmer tormas ettepoole ja Shanghai mees pugus alla masinaruumi.

Veerandtundi hiljem seisime jälle kompassimajakese ümber, meie juures ka teine masinist, kes hirmsasti vandus, ja kokk, kes vahetumalt pead raputas. Tulemus: kogu laevameeskond raskes palavikus ja voodis, terved vaid meie, teine masinist nelja kütjaga ja kokk.

„Noh, mister,“ pööras Hein minu poole, „mis te selle kohta ütlete? Keset India merd; kui just täpselt tahate teada: seitseteistkümmend kakskümmendviis ja viiskümmendühiks nelikümmend — see tähendab, niipalju kui viimane tähelepanek omas õigust täpsusele.“

„Ja ükski teist ei tundnud tüürimehe kunsti?“ ütlesin ma mõtiskledes.

„Kust?“ pahandas Hein. „Õnn ainult, et meil oli uurimisreisija. Tema talitas õige osavasti ja mina aitasin teda seal juures. Viimaks harjus ta laeva vankumisega ja tööga nii, et peaaegu täpselt töötas ja meie laeva tõesti Suetzi juhtis.“

„Hull lugu,“ tunnistasin mina. „Kümme, ei, üksteistkümmend meest, kellest kuus

töötasid lae all. Kuidas te sellega ometi saite toime? Kas meri oli möllamas?“

Hein toppis piibu uuesti täis ja jätkas:

„Oli talv ja õhk jahe. Kirdemonsuun kihutas meid oma ees. Meri oli väga kare, meie maarotid leidsime ta olevat hullu, vähemalt esialgul. Kui seisin tüüri juures ja nägin, kuidas lained üle madala laevanina jooksid, kuidas nad leeküljelt kadusid ja kuidas „Emilia“ eest tõusis, siis arvasin istuvat perul hobusel ja kartsin, et lendan sadulast.“

Mees, ütlen teile (ta võttis piibu suust), on imelik tunne, pidada laevatüüri käes — tema kõige pisemgi liigutus jookseb läbi rattapöidade su sõrmeotstesse. See on kui pulsivaatamine — ainult erutavam.

Me vaheldusime. Igaüks oli kaks tundi tüüri ees. Dr. Wahrendorf käis kui kapten sillal uhkeldades edasi ja tagasi. Igal hetkel lipsas ta kaardimajja ja pistis oma nina aurikute käsiraamatusse või merekaartidesse. Minagi uurisin neid, kui olin vaba.

Meie viis reisijat magasime nüüd kõik üleval kaardimajas. Tahtsime olla juhtimise lähedal, et hädakorral võiksime aidata.

Muide — inimene, pean veel nütudki naerma — nii pagana raske ei olegi laeva veel hoidmine. Vahi kaarti, loe loggi, soi käsiraamatut — noh, ja ole merekindel!

Oieti ei ole ma ennast veel iial nii isandana tundnud kui tookord. Peatöö teeb ju lõpuks masin. Jah, kui me oleksime pidanud veel seda ka toitna —

Meie „Emilia“ oli kummaline, kihiline laev. Üsna all elutsesid viis meest kui tondid tules ja leegis, keskel möllasid haiged, kelle vahel kokk ringi jooksis, üleval lael toimisime meie viiekesi kõiksugu töid, toitmisegagi oli kummaline lugu. All alati rummist, keskel hiniinist, ja meie üleval, kes me üksteisele olime sõna andnud, alkoholi seni mitte tarvitada, meie sõime kogu päeva marmelaadi. Kokal polnud aega korralikku toitu valmistada.

Esimesil päevil oli meil palju vaeva araabia kaldast eemal hoiduda. Seal valitses tihti paks udu. Sellepärast otsustasime Adeni sõita, kui tildse veel maad nägime.

Aga märgates, et asi arenas, otsustasime Bab al Mandabist läbi sõita ja Suetsi tüürida.

Ja tõesti, ühel päeval nägimegi Perimit — teie tunnete ju sealset tuletorni ja ta signaaliritvu. Kes neid kordki näinud, teab asja kohe.

Punane meri oli rahulik. Me norskasime tast läbi nagu tiigist. Ainult kord — haha, sattusime Farsani saarte lähedusse. Vesi

muutus äkki sinise asemel roheliseks ja me märkasime, et viibisime kaljude keskel. Mina seisin juhuslikult tüüri juures. Poiss, poiss — võin teile ütelda, kiil puudutas põhja! Mis — teie ei usu? Nagu siin kalju ääres, seal, vaadake, kus vana „Gelabaja“ vrakk seisab — nii lähedal olime korallidele. Ja kui ka põhi põhja ei puudutanud, iseäralik tunne roomas ometi sõrmedesse ja — see oli lõpuks sama hirmus.

Olime pool tundi kui hullud. Mina väntasin ratast ja Wahrendorf käskis täie auru peale lasta — veel praegu tõusevad mul juuksed püsti, mõtelge: täis aur kaljude vahel, nagu aitaks kiirus meid kaljunõelte keskelt välja! Või nagu oleksime võidu sõidul!“

Hein vaikis. Kõhatas. Puhastas rinda. Minu vaimusilmad nägid laeva kaljude vahelt lahkuvat ja nägin selgesti meeste kahvatuid nägusid üleval sillal — kuna ahju-kütjad jõid ja haiged jampsisid.

„Ja teie jõudsite tõesti Suetsi?“

„Tervelt ja tõesti Suetsi,“ kinnitas rauk. „Neli päeva hiljem kui õigus, aga ma arvan, see oli tore tegu võhikute poolt!“

„Vististi,“ möönsin mina, „aga mis sai kaptenist ja kõigist teistest?“

„Ah — teine tüürimees suri sadamahaiglas. Teised ajasid endid jälle jalule, seni kui laeva tühjendati. Kapten, ahaa, ei tahtnud meie kunsttükki uskuda, kui seda temale jutustasin. Aga et tema ja ta kast Suetsi ees ankrus seisid, seda ei saanud ta ometi valeks ajada.“

„Hm,“ ütlesin ma lõpuks, „kummaline on see lugu küll. Aga mis tegi siis laevaomanik? Andis teile vististi hiilgava tasu?“

Hein tõmbas kulmud kõrgele ja ta sinisilmad vahtisid mind heledasti. Siis võttis ta tubakajunni, lõikas sellest tubli tüki ja pistis põske. Kui aeg oli esimest korda sülitada, siis tegi ta seda õige ohtralt.

„Omanik? Hahaa — see saatis mulle ja — vististi teistelegi — tänukirja. Seal ütles ta muuseas, kui ma tema laeval veel kunagi peaksin sõitma, siis lubavat ta mulle sõiduhinna alandust.“

Ta sülitas veel kord — tõmmu plekk ujus ilusas sinises vees.

Siis tõusis ta ja kargas paati. Vaikides purjetasime tagasi linna.

Kaval kodujänes.

Jaapani jutuke.

Oki saarel elas kord valge kodujänes. Kuna ta seal juba kaua elas, siis oli ta saarest tüdinud ja tahtis kord meelsasti minna Inaba saarele, mis Okist mitte ei olnud väga kaugel. Aga kuidas saada üle mere? Päeval ja öösel murdis ta pead ja kaua aega ei meelestunud temale midagi mõistlikku. Kord märkas ta aga üht krokodilli, kes meres kalda lähedal ennast voo-gudel laskis hällitada. Ja nüüd tuli temale hea mõte.

Ta alustas krokodilliga juttu.

„Mina leian sinise elu olevat väga kurva,“ ütles ta. „Aga mis tead sina sellest, armas krokodill. Sina ju üksindust ei tunne. Sul on, arvan ma, palju sõpru.“

„Mul on niipalju sõpru, et sina neid ei jõuaks lugedagi,“ kiitles krokodill.

„Nii palju? Hm — ja kui te kõik üksteise kõrvale heidaksite, kas ulataks teie rida siis Inaba saareni?“

„Muidugi!“

„Hm, tead, krokodill? Tahaksin meelsasti teada, kuipalju teid õieti on. Kutsu kõik oma sõbrad kokku ja lase nad heidavad reas üksteise kõrvale. Siis ma loen nad ära.“

Krokodill rõõmustas võimaluse üle oma sõprade arvuga kiidelda ja tegi kodujänese nõu järele. Natukese aja pärast oli krokodillidest terve sild merel ja see ulatas Oki saarest Inaba saareni. Kodujänes ei viitnud aega. Tema kargas ühelt teiselt ja jõudis õnnelikult teiselt kaldale.

Olles sinna jõudnud, hakkas ta kõvasti naerma.

„Minu härrad krokodillid,“ hüüdis ta, „teie olete läbi ja narrid ja täpselt sama rumalad kui inimesed. Teie kiiduhimu aitab teid teistele silda ehitada, mille kaudu nad ise ome ihatud sihile jõuavad!“

Vaenlastest piiratud kindlus.

(Mõtteid Vabariigi 14. aastapäeval.)

Arnold Liiv.

Suur väejuht, kes rida aastaid viinud oma võitmatuid väehulki ühest hiilgavast võidust teise, kutsus kokku enda uhke armee ja ütles: „Jällegi seisab meil ees vaenlasega otsustav võitlus. Ma tean, mu julged, lahingutes võitmatud kaasvõitlejad, teie võidate ka selle otsustava lahingu isamaa auks ja vaenlastele hirmuks, kuid teadke, vahvad kotkad, et igavesse võitu on peidetud raske kaotus, kui meie ei suuda viimaks võiduvilja enda käes hoida. . . .“

Ja sel sõjageeniusel oli õigus. Tuli aeg, ning ta ei suutnud hoida enda käes kergesti võidetud rahvaid ja kuningriike. . . .

Mu armas kodumaa, kas ei kordu see lugu ka sinuga? On saabunud hetk, kus tuleb sul näidata võitmatu tahtejõuga ning terasnärvidega, et sa suudad endal hoida 14 aasta eest särama lõõnud ja hiljem võitlustes saavutatud hiilgavat võiduvilja — poliitilist, majanduslist ja vaimlist vabadust. . . .

Silmade ette kerkib mul kodumaa kui vaenlastest kõrbes piiratud kindlus. . . . Kõikjal kriisid, nurin, rahutus, tüdimus, kisa kuldvasika järgi, kes olevat meid maha jätnud. Ja eemal, kuumal kõrbe liival — homsepäeva hirmupilt — kokkuvarisemine. Seal keset võitluste möllu hõmse pärast näen kolmesuguseid kindlusekaitsjaid: ühed, kes kisavad avalikult kindluste vallidel, needes ja vandudes aegu, olukordi; teised, kes, halvatud homse päeva õudus-

piltidest, visanud nurka kaitserelvad ning istuvad käed rüpes, oodates imet, abi teiselt rahvastelt; ja kolmandad, kes vaikselt kaitsevad terasnärvidega kindlust tornisjooksvate vaenulikkude raskuslainete vastu. Öösel, kui puhkavad kisategijad ning uinuvad nõrkenud, otsivad nad kindluse raioonis raskelt mulda kaevates vee soonekesi, teades, et avades elutsevaid allikate sooni, saab kogu kindlus uut jõudu — on võitmatu. Kui aga lõpeb värskel vesi — tahe otsinguiks uute elustavate allikate ja veesoonte järele keset kriiside kõrbet, on kogu kindlusmeeskond paratamatult kadunud. . . . Vaenlane ei heida armu. Näen, kuis esmajoonel langevad tahtejõuetud ja kisajad vaenlaste relvadest tabatutena. . . . Tänapäeva majanduselus on pea kõik Euroopa väikesed ja suured rahvad seesugused piiramiseseisukorras olevad kindlused. Püsima jäävad need, kellel on võitmatud meeskonnad — rahvas, kes püsivalt otsides leiab uusi allikaid ja veesooni, mis vajalikud nende rahva poliitika-, majanduse- ja omakultuuri tervendamise alal. . . .

Uute allikate ja värskete veesoonte juure viib ka sind, mu kallis kodumaa, kes asud piiratud kindlusena kriiside kõrbes — suur töö ja elamistahe, ning terasest taotud närvid. . . .

Tartus, erahaiglas,
kütinlakuul 1932.

Kaelusenööp.

Hollandi kirjanik *Lidth de Jeude.*

Härra Eugène Dupatoni salongis rippus muude väärtuslike maalde kõrval ka midagi kummalist, mida iga uus külastaja lähedalt pidi vaatlema, et täpselt näha, mis see oli. See oli üks kaelusenööp, üsna harilik kaelusenööp, nagu seda kõik mehed tarvitavad. See kaelusenööp seisis klaasi all, kallilt kullatud raamis, ja peenelt seisis ta all kuupäev, kuupäev aprilli kuust aastal 1906.

Ja kui mõni külaline seda kaelusenööpi imestades ja üllatunult vaates, siis ei väsinud Dupaton iial jutustamast selle nööbi lugu, lugu, millest taas võime õppida, kuidas pisikestel põhjustel võivad olla suured tagajärjed.

„See nööp,“ jutustab härra Dupaton siis, „on see, millele ma võlgnen oma varanduse eest tänu. Sest selle varanduse sain ma sellepärast, et ma oma tädi Hortense ainus pärija olin, ja see pärandus oleks mul vististi käest läinud, kui ei oleks olnud seda kaelusenööpi. Või ma peaksin õigemini üttelema, kui see nööp ei oleks olnud õigel hetkel kadunud.“

Ja kui siis uudishimulik külaline enamasti üldse enam aru ei saanud, jutustas härra Dupaton edasi:

„Tädi Hortense oli minu naise vanatädi, Ta oli vanapiiga ja väga rikas, ja sellepärast arvati teda ka perekonna pärandajaks-tädiiks. Kõik onupojad ja täditütred külastasid teda korralikud, sest igaüks neist tahtis tädile võimalikult head muljet avaldada, et see kedagi oma testamendis ei unustaks. Ja paar korda aastas pidin mina ühes naise ja lastega ka seal käima. Ei või öelda, et need külaskäigud mulle oleksid olnud eriti armsad. Tädi Hortense oli kena, vana daam, mõnikord pisut kihvtine, aga enamasti õige naljakas, ja see polnud sugugi rõõmustav näha, kui kõik need onupojad ja täditütred, nadud ja kälid, kes temale alati lillesid ja maiustusi töid, tema ümber mehkeldasid ja laterdasid, ainult et tädi varandusest osa saaksid.“

Ja kui ma enesele ka ütlesin, et mina iial selliste mõtetega tema juurde ei läinud, siis olin ometi veendunud, et tädi meist kõigest seda sama mõtles, nimelt, et me tema juurde tulime mitte tema pärast, vaid ainult ta raha pärast. Mul oli väike koht, meil oli neli last, elu ei olnud kerge,

ja kui minu naine ütles, et ma oma lootust ei võinud rikkuda, siis andsin järele ja läksin jälle tädi Hortense juurde.

Nii tahtsime teda ühel pühapäeval jällegi külastada. Tädi elas kaunis kaugel; vaksalisse oli kaunis pikk tee, siis tund sõitu pummelrongiga ja siis saabusime külla, kus tädi ühes suures vanamoelises majas teistest eemal elas.

Olin parajasti riietumas ja meil oli rongi minekuni veel tund aega. Tahtsin parajasti nööpi särgi kaeluse külge kinnitada, kui kaelusenööp tegi, mida iga õige kaelusenööp juhuslikult teeb: kukkus põrandale. Ma kummardasin teda otsima, kuid ei leidnud teda. Laskusin kõhuli, et teda otsida kapi ees. Otsisin teda voodi alt, pesutoaleti alt — ei midagi.

Tuppa tuli minu naine ja küsis, kas ma midagi otsin. Mina vastasin tusaselt:

„Ei otsi midagi. Teen ainult ujumis harjutusi kuival maal. Kas oled nüüd rahul?“

Kui ütlesin, et olen kaotanud oma kaelusenööbi, andis mu naine mulle nõu teise võtta, siis sain ma vihaseks, ja vandusin, et enne välja ei lähe, kui just selle kaelusenööbi olen kätte saanud.

Hakkasin lükkama mööbleid, roomasin käsil ja jalul kogu toa. Midagi. Minu naine ütles, et peame minema, muidu jääme rongist maha. Siis sain ma päris vihaseks. Mis oli mul tegemist tädiga! Minul olla neist külaskäikudest juba ammu villand, ja kui ma oma kaeluse nööpi ei leia, siis ei lähe ma tema juurde üldse.

Naine aitas otsida, kõik lapsed otsisid kaasa, viimaks seletas mu naine, et rong juba läinud. Nüüd ei saanud me enam tädi juurde sõita, sest järgmine rong läks pühapäeval alles kell 4 pärast lõunat. Mina ütlesin:

„All right, siis me ei sõida, vaid läheme kõik Looma-aeda.“

Lapsed hõiskasid, sest nad leidsid Looma-aia olevat palju ilusama kui tädi külastamise. Ma võtsin teise kaelusenööbi. Aga mu naine jäi tusaseks. Muidugi olla tädi meid oodanud, ütles ta, ja vana daam panna meile väga pahaks, et meie ei läinud.

Sel pühapäeval lõbutsesime muide hästi. Ja kaelusenööbi leidsin ma järgmisel hommikul, kui taltsin teist saapapaari jalga

panna. Nööp oli enese sinna peitnud. Seegi on kaelusenööpide tuntud harjumus.

Ent kõige kummalisem oli, et me selle järele iial enam tädi Hortenset ei külastanud. Näis, nagu oleks selle ainsa korraga külastuste seeria igavesti lõpenud. Lapsed ei küsinud sellest, mina tundsin selle vastu vastikust ja kuigi minu naine seletas, et me seega enestele kahju teeme ja tädi pärandusest sentigi ei saa, kõik see ei aidanud, meie ei läinud enam iial tema juurde.

Mõni aasta hiljem suri tädi Hortense, keda viimase hetkeni ümbritsesid täditütred ja onupojad, nadud ja küdid, kes teda alati, alati olid külastanud ja meele pidanud.

Kui minu naine teate sai, nuttis ta, võib olla ka tädi pärast, aga vististi ka päranduse pärast, mis nüüd minu jonni tagajärjel kaduma läks. Ja tõtt öelda, ma ei mõistnud isegi, mispärast notar mulle kutse saa-

tis, et ma pärast matust tema juurde tuleksin testamendi avamisele.

Agas siis tuli suur üllatus. Sest kui tädi oli mitmesugustele heategevatele asutustele määranud mõned annetused, selgus, et muidu kõik ta varanduse päris ta kallis onupoeg Eugène Dupaton, kes oli alati ilmutanud sedavõrd karakterit, et ei külastanud teda, et mitte kahtlust äratada, nagu teeks ta seda omakasulistel mõtetel.

Täpselt nii seisis selle kummalise vana daami testamendis, "lõpetas härra Dupaton oma jutustuse. „Ja kui ma koju tulin, võtsin ma kaelusenööbi ettevaatlikult karbist, kus teda hoidsin, ja lasksin talle ilusa raami teha. Sest kui see väike ese tol pühapäevahommikul ei oleks maha kukkunud, siis oleksime tädi Hortenset edasi külastanud ja peaksin ma nüüd hoolega tööd tegema, et võiksin oma perekonda toita. . . .“

Jällenägemine.

Daani kirjanik **Knud Fredrik.**

Pall veeres teelt üle kaldaäärse rohelise muru alla. Haukudes tormas väike koer temale järele. Kuid ei saanud teda kätte — pall kukkus vette.

Jõest viis üle sild. See ei olnud kõrge.

Mitte enam noor, kehvas riides ja raseerimata mees nõjatus seal. Tema kurnatud näol põlesid väsinud, punased silmad. Juba nädalaid ööbis ta väljas, ja mitu päeva ei olnud ta enam midagi korralikku söönud. Ta oli töötu ja täis meeleheidet.

Poiss, vaevalt kuus aastat vana, ronis läbi aia, mis puiestikku lahutas teest. Koer jooksis haukudes kaldal siia ja sinna. Pall ujus mudases-rohekas vees — ligidal, kuid oli ometi kättesaamatu.

Maas seisis pikk kuiv kaseoks. Poiss kahmas selle kätte. Katsus sellega palli kaldale tagasi tõmmata. Kuid lükkas ta kaldalt veel kaugemale.

Nüüd ulatas poiss oma vitsaotsaga vaevalt veel pällini, kui ta vee kohale kummardas. Selle juures sündis — jalad kaotasid aluse, libisesid, ja poiss kukkus vette.

Kõle kiljatus äratab preili oma unistusest pingil. Ehmudes vaatab ta ringi ja tõuseb. Koer haugub kõledasti.

Mees tõstab oma punaste silmade väsinud pilgu. Näeb poissi, kes võitleb veega.

Ta ei viska kuube seljast, ta ei karga üle silla käsipuude, ei hüppa julgesti vette, ei, uju kõvasti läbi vee — pikkamisi astub ta üle käsipuude ja libiseb vette, mitte ruutemini kui ta väsinud keha lubab, ja ujub lapse poole, nii hästi kui jõuab.

Ta kahmab poisist kinni, kes on uppumas, ja tõstab ta pea viimse jõuga vee peale. Tema ise vajub vee alla, ja mudane-rohekas, võigas vesi jookseb talle suhu.

Poiss istub nuttes ja vabisedes lapsepreili põlvede vahel, kel pisarad voolavad üle kahvatanud põskede. Koer ajab enda nuuk-sudes poisi najale püsti.

Mees lamas liikumatult rohelisel murul, pea madalamal jalgadest. Tema suunurkadest voolas hall muda, mis ta peaaegu oleks lämmatanud. Kaks meest põlvitavad tema juures ja tõstavad meelemärkuse ta mehe käevarssi rütmilistes hingamisharjutustes.

Mehe kehasse tuli elu. Ussitaoline liigutus kõverdas teda. Siis voolas räpane hall-roheline vesi ta seest välja.

Preili astus, poiss käe kõrval, päästja juure. Võttis mehe musta, märja käe ja tänas südamliselt.

Pikkamisi taipas mees — ta silmadesse kerkis kaugel naeratus. Ta teadis, et oli

teinud hea teo, ja nägi valget voodit haiglas ning maitse sooja, toitvat sööki . . .

Kordnik, kes parajasti tema juure astus, noteeris üksikasjad, ja lapsepreili nimetas enese ja poisi nime.

Mees jäi kuulutama. Ajas enese aitajate käte vahel istukile. Ta ei vaadanud lapsepreilile, vaid ainult lapsele — kaua, kummalise pilguga.

Mees ei kuulnud kordniku küsimust. Ta vaatas poisile järele, kuni see pargi roheliste puude varju kadus, koerast saadetuna.

Ta raputas aitajale käed oma õlalt ja tõusis järsku. Kordniku küsimuse katkestas ta käeliigutusega.

Viis aastat tagasi — oli ta veel rikas ja õnnelik. Kuni teda valdas hädaohulik joovastus . . . Mis küsis ta naisest ja lapsest, kes, alles pool aastat vana, veel kätkis magas . . . Õudsele ärkamisele järgnes kibe häda, viletsuse, puuduse häda. Kui ruttu jäi ta üksipäi, oli mahajäetud, unustatud . . .

Siis saatis saatustalle ta poja teele. Ta tohtis päästa oma poja elu! See oli tema uhke saladus, see pidi teda nüüd jalul hoidma, see oli pääsnud hallrohelisest veest ja tema meelitusest, see pidi talle jõudu andma tee otsimiseks, jälle ülesse tõusmiseks . . .

Oh, oli ometi olemas veel õnne! . . . Vististi, oli olemas veel õnne! . . .

Seal rudiseb tema taga kruus teel kiirete sammude all. Ta ei vaata taha. Ta aimab, kes temale järele ruttab. Ja ta ei taha, ei tohi teda nüüd jälle näha . . . nüüd veel mitte! . . .

Agaga ema sammud, kes oma lapse elu eest tahab tänada, on kiired. Vaevalt oli ta oma lapse asetanud ta voodikesse, kui ta juba teele ruttas.

Tema ees kõhn mees võidunud, veestnõretavas ülikonnas . . . ta süda hakkab korruga kummaliselt ägedasti põksuma: kehakuju, kõnnak, kehahoid . . .

Kerge käsi laskub mehe õlale. Kartlikult pöörab mees ja ehmatas tõe ees. Ta tahaks põgeneda ja ei jaksa jalgagi tõsta, ainult väriseb.

Tulija aga ei näe ta viletsust, ta võidunud ülikonda, ta raseerimata, kõhna nägu ja vabisevat suud — ta näeb vaid ta vanu, heledaid silmi, mis kord teda armastades silmnitsesid, ja tal on vaid üks soov, et need silmad veel kord nõnda vaataksid.

Nüüd väristab meest kramp. Ta rinnast tungib nuuksumine esile ja ta jätab oma käe naise kätte.

Taevalikirjutaja.

Austria kirjanik **Robert Anton.**

Et armastus on taevalik võim, seda tõendavad mitte ainult luuletused, vaid ka jõledad ja asjatundmatud inimesed. Tõsi. Mõnikord tõuseb armastus taeva kõrgusele, et sealt siis täies suuruses ja kardetavuses surmavalt pähe kukkuda sellele, kes nii pea peale oli kukkunud, et temale tahtis elada.

Siin on Mariuse lugu. Mis ta perekonnanimi oli, ei puutu asjasse. Marius oli aastat viisteist tagasi, suure sõja ajal, noor ohvitser, nagu neid tookord tosinaid siin ja seal julgesti surma otsisid ja leidsidki. Marius seda ei leidnud, ehkki ta oli lendur. Ta tegi kõige hullemaid tükke. Lendas vaenlase väejoonest üle, nagu oleks see olnud hädaohutu jalutuskäik, ei võtnud enesele kuude kaupa puhkust, sai ühe aumärgi teise järele ja ei saanud kordagi haavata. Kõik oli suurepärase. Kuni lõpliku lõpuni.

Ja siis sai Marius millekski, milleks saa-

mist ta iial ei olnud arvanud võimalikuks: ta jäi töötuks. See oli paha. Isegi väga paha. Aga miks kirjeldada olukorda, mida suur osa meie kaasaegsetest ise oma nahal on tunda saanud? Lühidalt: ta ei jäänud kaua töötuks. Keegi vana sõjakaaslane, kes tema kunsti tundis ja oskas hinnata, muretsetes talle koha harilikku lendurina. Siis tohtis ta Pariisi ja Strassburi vahel edasi ja tagasi lennata, ikka siia ja sinna. Tema all ei olnud enam kaitsekraave, kust väikesed valged pilvekesed tigidalt üles tõusid, ükski vaenuline lennuk ei eksitanud tema rahu oma surinaga. Rahu. Siin ja seal. Daamid küsisid enne lennukisse astumist, kas lend ei ole kardetav. Tähtsad härrad võtsid taskust ajalehed ja sigarid, et viimaseid tormise ilma puhul vahetada teatud paberikotiga, mis ettenägelik lennuseelts õuhaigetele oli valmis pannud. Ikka seesama.

Kuni ta saatust, tujukas ja arvestamata

nagu ta on, Mariusele ühel ajal kaks uut asja teele asetasi: palju paremini tasutud koha taevakirjutajana — ja Lucile.

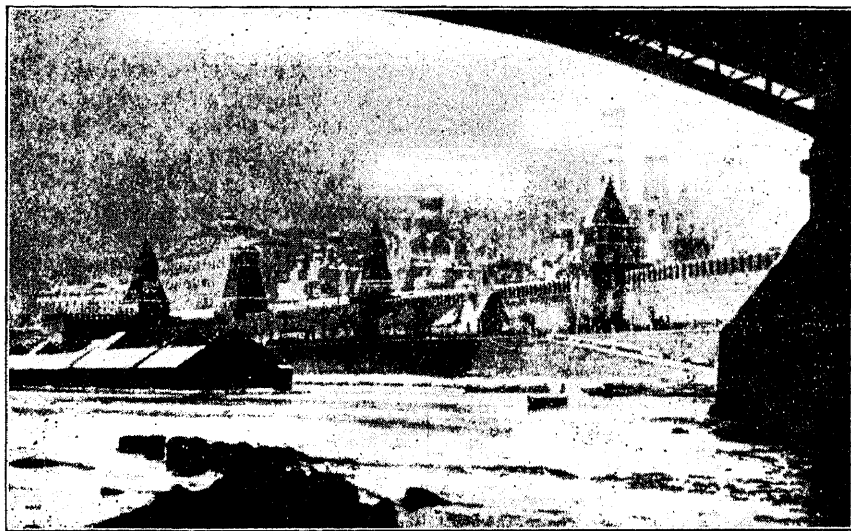
Lucile oli abielus. Ainult abielus. Ainult et ta käed olid väga kitsad, tema juuks kui pehme, must siidtanu ta oimukohtade ümber, et ta alati tasakesi kõneles, õrnalt naeratas ja nagu noor neiu kõndis. Nii pelglikult.

Marius tõusis. Tõusis Pariisi kohale nagu Marseille ja Roueni kohale. Kõigi suurte linnade kohale tõusis ta. Õige kõrgus. Tõus. Siis avada valge gaasi toru. Langeda. Suur: „J. J'aime. Parim parfüüm. J'aime.“ Inimesed jäid tänavail seisma. Vaatasid üles suurte tähtede poole sinitaevas. „J'aime.“

„Aa, teie armastate mind? Mis te ei tittle! Aga minu tunnetest ei ole te iial midagi küsinud, mu härra, mis? Kas mulle lusti on oma mehest lahkuda, kes mulle võimaldab reisid, oma villa, oma auto, ehtsad ehted rahus ja muretuses? Et peaksin selle seisukorra vahetama väikese palgaga mehega, kes iga päev võib kaelaluu murda? Noh siis, ma ei mõtle sellele, mu armas! Ja kui te mind tõesti armastate, jah, siis tehke mulle see meelehea, ja vanduge, et me üksteist ei armasta, mõistsite?“

Ja Marius vandus.

Ta võis parima sõdametunnistusega vanduda, et ta proua Lucilet iial polnud suudelnud, et proua Lucile iial polnud tema

**Vana tsaaride
ja nüüdse
enamlike va-
litsuse asu-
koht — Kremli-
talvel.**

Naised ohkasid. Ja läksid siis ning otsisid „J'aime“ parimat parfüümi. Ka Lucile ostis „J'aime“ ja tema õrnal, pehmelt kuldtoonilisel nahal muutus ta tõesti selleks, mida taevakiri töötas: parimaks parfüümiks.

Aga Lucilel oli mees. Ja nõnda istus Lucile ühel päeval Mariuse juures vanal üüritora sohval ja nuttis. Sest tema mees oli talle ta ebatruuduse pärast teinud protsessi. Ebatruuduse pärast Mariusega. Kuid asi polnud õige. See oli olnud vaid salajane soov ja ei olnud veel saanud sõnaks, teost rääkimata.

„Teie peate kohtu ees vanduma, et olen teile täitsa üksik, Marius, jah? Et me iial pole olnud üksi, et midagi meie vahel ei ole, mitte midagi! Mitte midagi!“

„Seda ma ei või, Lucile. Ma armastan teid!“

Lucile tõusis. Ta silmad muutusid mustaks.

kaisus viibinud. See oli õige. Ja tema tunnete järele ei küsinud keegi.

Ei keegi.

Pärast kohut tõusis Marius jälle õhku.

Oli imetaolik sinikuldne õhtupoolik. Kiri pidi täna eriti selgesti olema loetav. Kuna ta tõusis, väga kõrgele tõusis, sest ta pidi üsna kõrgele taevasse kirjutama, siis pidi Marius korraka mõtlema oma elule. Kõige oma elule. Lapsepõlvele. Koolile. Sõduriaastatele. Pärastsõjaaegsele näljale. Ja praegusele hetkele. Jah . . .

Kuski oli üks naine. Naine, kelle juuksed kui must tanu kattis ta otsaesist. See naeratas, sammus, lõhnas: „J'aime“. Ja kes soovis jääda oma mehe juurde, kel enam raha oli kui temal. Sellest olenes kõik. Ainult sellest.

Gaasitoru avada. Kukkuda. Teha sõlm. Peatuda. Pisut kõrvale langeda. Jälle tõusta A õigele joonele. „J'aime“. Ja siis ei

kirjutanud Marius mitte: „J'aime. Parim parfütüm. J'aime“. Tema kirjutab „J'aime Lucile“. . . Ja siis lendas ta veel õhkamisemärgi. Suure õhkamisemärgi. Ja siis laskis ta tüüri lahti, kahmas mõlema käega kinni oma vaesest, rumalast peast, ja kukkus, kukkus. . .

Pariislased vahtisid taevasse. Lugesid: „Ma armastan . . . armastan Lucilet . . .“

„Vist jälle mõni uus reklaamitrikk!“
Tuul ajas tähed varsti segamini.

Lucile ei lugenud neid. Tema oli juba sõitnud merekaldale.

Armastus? Armastus on midagi väga rumalat. Ja kui ta tõusebki taeva, keegi pole temaga aidatud. Ei keegi.

Taifuunide põrgu.

Elisabet Singer.

Siin troopides, Hongkongis, lõunapool Kollast merd, on meil ise omad sesoonid ehk hooajad. Parim hooaeg, detsember ja jaanuar, need ilusamad kuud aastas, kuuluvad turistidele. Veebruarist maini on meil „Rainy Season“, pessimismi ja hallitanud kingade aastaaeg. Mai, juuni ja juuli on „Dead Season“. Kuigi temperatuur harva tõuseb üle 40 kraadi Celsiuse, on õhu niiskus ometi nii rõhuv, et meil raske ei ole pärismaalaste eeskuju järele käia ja indolentsist voorust teha. Hilissuvi, eriti augustikuu, on taifuunide kuu.

Meie büroos, linna eurooplaste osas, sureb vahetpidamatult elektriventilaator, kuid vähimatki kergendust toomata. Väljast ei tule tuppa vähimatki tuuleõhku. Me ruttame bürood kinni panema, et merekaldal otsida kosutust. „Repulse Bay“, Hongkongi liido, asub linnast pool tundi autosõitu kaugel ja seisab saare kagupoolsel kaldal. Siin on igal „taipaaniil“ (suur mees, valge), aga ka rikastel hiinlastel oma supelonn, mis on pambusest tehtud ja palmilehtedega kaetud. Nagu väike pärismaalaste küla asetseb see onnideasundus merekaldal. Saledad, pilusilmadega iludused punastes, rohelistes ja kollastes rannapyjamades, mis jaapani rätsepääd uusima moe järele valmistanud, mehlike cowboykübarad, Greta Garbo moe järele kammitud juustel, jalutavad siin õhtuti oma samasuguste pilusilmaliste meessaatjatega. Blondjuukselisi, sinisilmalisi lapsi saadavad hiina amahid. Salk tumekohvipruune habemikke india noorimehi püüab tillukest riidepaati tasakaalustada, mis aga üldise naerulagina saatel ikka jälle ümber läheb. Kuulda on vähemalt pool tosinat euroopa ja aasia keeli.

Ent täna ei kosuta isegi suplus. Vesi on

soe kui supp. Päike kiirgab halastamatult pilvitust, aurusest taevast. Isegi kojusõit läbi mäeselja ei paku jahutust. Vastu õhtut muutub palavus väljakannamatuks.

Suurte palmide muidu alati tasakesi sosisitavad lehed terrassi ees ei liigu täna sügugi. Läbipaistmatu aurukiht on tähtede ette tõmmatud. Öö on must ja nii liikumatu, et iga üksik tuli, mis meie pool saare küljel kuni üles mäetipuni ulatavad, sadamas vastu peegeldub. Kui ei kajaks valjuhääldajast Filippiini saarte poolt havai

31. jaan. peeti Eesti poksivõistlusi, kus Eesti meistriks kärbeskaalus tuli Kaup (paremal). Spordiajakirjanike klubi eriauhinna, mis määratud kiireima knock-ouidi saavutajale, omas pärnlane H. Holm (vasakul, ühes võidetud auhinnaga).

jazzimuusika, võiks uskuda, et oleme nõiutud ja tõelikkusest kaugel.

Kuid midagi on äkki muutunud. Mis see ometi oli? Raadiomuusika katkeb. Öö on korraga täis pealetungivat, valjut sirtsude sirinat.

Kus admiralilaev ankrus seisab, ripuvad musta vee kohal kolm valgusmärki, mida seal veel praegu ei olnud, püstloodis: üks valge ja selle all kaks rohelist. Mastile on tõmmatud taifuunisignaal. Raadiojaamast tuleb esimene taifuunihoiatus: „Taifun of unknown intensity . . . within 60 miles . . . longitudes . . . latitudes . . . centre morning W N W . . .“

Meie teener tuleb lukke uste ja akende ees üle vaatama (igal majal on erilised taifuuni lukud). Siis läheme magama. Uni on lühike, mittekosutav.

Koiduajal äratavad meid järsku kolm kahurimürtsu. Tinakarva taevas ripub madalalt sadama kohal. Pilvenarmad jooksevad selle kohal. Baromeeter langeb pöörase kiirusega. Admiralilaevale on tõmmatud signaal nr. 10: „Centre heading towards Hongkong.“

Muidu lugematutest dshunkedest ja rannaurikutest täidetud sadam on täiesti tühjendatud. Paar aurubarkassi veavad ruttu viimaseid laevu tormikatastroofide jaoks valmistatud erilisse taifuunisadamasse. Ainult inglise hävitajad ja kaks veealust paati seisavad kahekordsete kettidega oma bojode küljes ja on auru all, et häda korral täie auruga tormile vastu sõita, kui ketid ei pea.

Siis — esimene tuulehiil! Klirisedes puruneb kusagil aken. Keeris täis lehti rebibitakse õhusse. Puud kummarduvad värisedes, et kohe jälle seista liikumata. Iseäralik vile ennustab tormi tulekut.

Ja siis ta saabub, puhang puhangu kannul. Kümnetuhat põrgu lõõtsa, hirmsa jumala meelte viha. Lasku maha, lasku maha, inimene ja puu! Sest kes uhke on ja püsti seisab, murdub, murtakse orkaani möllus — pühitakse ära nagu udusulg vihaselt susistavasse, sügavuseni ülestuhnitud veekogusse. Sadam keeb. Määratutes puhangutes piitsutab torm ookeani vastu maad. Vesi tõuseb veel ikka, on kaimüüri juba

ületanud ja voolab linna tänavaiile, nii et näib, nagu oleks ookean majade alt põhja ära neelanud. Keegi naine katsub läbi vee jõuda teisele poole tänavat, kuid lähemal hetkel viskavad vood ta üle kaimüüri. Tema surmakiljatus kustub orkaani pandämooniumis.

Juba kolm tundi järgneb üks hirmus puhang teisele. Meie maja vibiseb alustel. Kusagilt katuselt on torm lahti kiskunud suure plekktahvli ja see keerleb nüüd õhus kui paberilipakas. Ülesjuuritud puu lasub risti teel. Järsk surmaohe, mille neelab torm: suure palmi latv ripub murtuna, surevana oma tüve küljes.

Äkki saabub vaikus. Mitu sekundit kestab see. Siis avaneb taevas ja määratud veekogud langevad maha, kaasa kiskudes oksid, juuri ja kive. Järgneb nõrgem tuul loodest: taifuuni keskpaike on saarest üle jõudnud.

Ja siis suliseb troopikavihm nagu kosk maha hävitusele, nagu peaks ta kõik jälle heaks tegema, puhtaks pesema ja ära loputama, mis torm on hävitanud. Ojad muutuvad peagi jõgedeks, kaasa kiskudes enesetega murtud oksid ja tüvesid, isegi terveid ülesjuurituid puid. Kõige hullem on hävitus pärismaalaste linnaosades, mis tulevad iga taifuuni järele peaaegu tervelt jälle üles ehitada, kuna nad ju on peaaesjalikult ehitatud pambuse pilliroost ja palmilehtedest.

Ainus taifuun — ja tuhanded on peavarjuta. Nende varandus on puistatud tuulde. Aga hiinlane lohutub kergesti: mistal oli, seda polnud palju — ja onn on varsti jälle üles ehitatud. Lähema tormini peab ta vastu ja, kes teab? — ehk oli see torm sel aastal viimane.

Õhtuni sahiseb ja suliseb vihma, aegamööda ikka õredamaks muutudes. Resigneerituna laseme teenril kutsuda paar kullit, kes meid üle tänava kannavad hiina kinosse Marlene Dietrichit imetlema.

Kui me pisut enne keskööd jälle väljume, ümbritseb meid puhas, balsamlik õhk. Kerge tuul puhub maapoolt ja meie kohal särab tähtedega täiskülvatud sinitaevas.

Hongkongis, septembrikuul.

Kes meie järel tulevad.

Saksa kirjanik *Thea von Harhou* romaan,

4

Marlen seisatas ja tõstis tõrviku kõrge- male ees, otsatus lumes, vana lõhkenud männa all lebas midagi tumedat, kitsast liikumatult . . . Ei, ei, ta eksis, ei, ta ei tahtnud seda näha . . . Ta sulges silmad ja litsus hambad kokku. Kuid ta pidi sinna minema, sammud, mida ta jälgis, viisid otseteed sinna . . . Ta vahtis jälgi enese ees, ei tahtnud kaugemale vaadata . . . maa tõsis, veidi märke . . .

Nüüd oli ta üleval . . . ikka jälgedele . . . järele . . . ja siis . . .

Sisinal langes tõrvik ja kustus.

Marlen oli langenud kitsa, tumeda, lii- kumatu keha üle, ta käed libisesid üleselle juuste, näo, õlgade, käsivarte ja käte . . .

„Jens! . . . Jens!! . . . Jens!!! . . .“

Ta kiskus ta üles, surus oma hõõguva näo ta jäisele otsaesisele, hoidis teda süle- luses ja kõnetas teda, paluvalt, vannutavalt, hirmust meeletult:

„Jens, kuule mind! Jens, vaata mulle näkku! . . . Sa ei tee seda, eks ole, ei — sa ei või seda teha, Jens — ilma minuta minna . . . minuta surra . . . Ütle, et see ei ole tõsi — ütle, et olen vaimuhaige . . . Naera mind välja, Jens — naera mind välja . . .

Ei häält. Ei vastust.

Ainult männa okstes laulis tuul.

Marlen võttis lund ja hõõrus valget nägu, mis lebas ta süles. Ta rebis kleidi oma õlalt ja pani tardunud pea oma rinna vastu, nagu tahtes oma eluleeki mehe soontesse valada. Selle jäised jooned ei elustunud. Marlenile aga näis, nagu hiiliks ta huulte külmus ta üdissse, nagu jäätuks tas iga veretilk, nagu ei saaks ta enam iialgi elus soojust.

Ta lamas põlvili, oli käed ümber pea pannud ja vahtis vaiksesse, pühalikku näkku. Ei, ta ei mõistnud tõde. Kuid ta pidi seda õppima, kuigi see oli raske.

Jens oli surnud.

Ta raputas imestuses pead. Teised nai- sed — muidugi, need kisendaks nüüd ja huluks ja katkuks omi juukseid . . . Ta ei nutnud — ta ei kisendanud.

Üsna rahulikult mõttes ta, kui ilus see oleks, kui ta end Jensi kõrvale paneks, end tema vastu suruks, ta pea oma südamele litsuks. Ja magama jääks, mitte enam ei ärkaks . . . vait oleks, üsna vait, üsna . . . vait . . . vait . . .

Ilus peaks see olema . . .

Kuid ta ei tohtinud.

Kodus ootas laps. Ootas teda. Vajas teda. Lapsel oli tema peale õigusi. Elava õigused elu peale.

Ja Jens — Jens oli surnud.

Surnuid peab matma. Ja siis peab edasi elama.

Marlen võttis Jensi ettevaatlikult kätele, tõusis, tõstis mehe kogu maast ja vedas ta koju

Kibedais, kibedais piiskus tilkus higi ta otsaesiselt lumme.

Küla oli pime. Taeva ja nõmme vahel põles üksainus tuli: lambike, mille Anne Hollander õhtuti aknale oli asetanud, et oma metsikut poissi koju kutsuda.

8.

Nüüd jooksis õnnetus talust tallu ja ko- putas ustele ja akendele. „Kas teate juba? Jens Hollander on surnud. Marlen leidis ta nõmmelt. Ta on ära külmanud. Ja naine vedas ta koju. Andres Spanke on tunnista- taja.“

Nüüd tulid nad kõigist taludest, mehed ja naised, laternad käes ja kinnikaetud nä- gudega, sest et peaaegu kesköö ja tuul pu- lus kirdest ja oli vihases tujus. Uks arvas, et peaks õpetaja tooma. Kuid õpetaja ei olnud kodus. Ta oli kutsutud Dorpi tallu, kus Hanne, perenaine, võitles krampidega.

Nii läksid nad üksi väikesse majja nõm- mel. Lambike seisis veel aknal ja andis rahulikku valgust. Aiauks seisis lahti ja nagises tusaselt, kui tuul teda edasi ja ta- gasi lükkas.

Naised seisis tihedalt koos ja seisatasid hunnikus värava läheduses. Mehed lähene- sid aeglaselt uksele; üks varjas end teise taha; lõpuks jäi vana Andres Spanke ette- otsa.

Ta koputas tasa. Ja siis veel kord.

„Vaata, kes seal on,“ ütles Marlen.

Mut avas ukse. Ta kitsas, vilets poisi- kogu langes kõssi nagu luuraval loomal, kui nägi tumedaid, tumme inimesi. Andres Spanke lükkas ta vaikselt kõrvale ja astus uksele.

Nüüd astus Marlen rahutust varjust ja seisatas mehe ees, hoiatavate silmadega valges näos.

„Mis sa tahad?“

Andres Spanke võttis kübara peast, mis tihti ei juhtunud. „Marlen,“ algas ta paluvalt, „tahame sind aidata.“

„Täna,“ ütles naine. „Mul ei ole nii palju tööd, ma ei vaja abi.“

„Jah — me tahtsime küsida, mis on Jensiga.“

„Jens on surnud,“ vastas Marlen.

Andres ei teadnud enam midagi üelda. Mehed lasid pead norgu. Üks nooremaid naisi hakkas nuuksuma. Teised sosistasid.

„Marlen,“ ütles vana Spanke uuesti, „kas ei pea üks meist Jensti juures valvama?“

„Täna sind,“ ütles naine aeglaselt. „Kuid ma ei taha seda teilt nõuda. Mulle näib, et see oleks surnuvalvamine, mille pärast te veel omalsurmatunnil tunneksite õudust.“

Ta sulges ukse ja lükkas riivi ette ja nad ei kuulnud majast enam ainustki häält.

Andres Spanke pani kübara pähe ja ajas inimesed laiali. Ta ei vastanud enam ühegi hüüde peale. Raskelt ja pahaselt läks ta minema.

Väike maja oli üksi oma vaenuliku üksildusega.

Sees lebas voodis Jens Hollander, ema rätikuga kinni kaetud, ja Marlen istus ta kõrval, parem käsi ta rinnal, pahem käevars põlvel ja nägu käes. Usna vaikselt istus ta, vaikselt nagu Jens; kuid ta hingeõhk tõusis auruna üles.

Mut oli pingile kükitanud ja vaatas juurdlevate silmadega isa ja ema poole. Ta nõutud mõtted keerlesid nende tundide saladuse ümber, kartlikult ja aralt, oodatas kurja vaenlase ilmumist.

Emal oli öelnud, et Jens on surnud.

Mut tundis surma. Seda oli isa talle näidanud, kaugel kodunaal; ta mäletas selgesti päeva. Nad olid koos üle põllu rännanud, kus mustad neiud laulsid omi kõledaid viise. Ja nende kohal, kõrgel õhus, keerles kotkas. See oli ilus vaade, kuidas ta laialisirutatud tiivad tuulega heitlesid nagu oleks see tühine mäng. Siis oli isa püssi palge pannud ja siis kõlas pauk ja näis, et tugev rusik virutas linnu kõrgemale õhku. Ta ajas tiivad laiali ja kisen-das metsikult, kuid õhk ei kuulunud enam ta sõna, vaid lasi ta langeda, veel võitles ta vankudes ning kukkus siis noolsirgelt maha. Ta oli surnud.

Ja siis, veidi hiljem, oli ahvileivapuu läheduses ilus, tugev metsloom lõksu langenud. Ta hammustas välkuvate hammastega rauda ja ta kärpad tampisid mulda. Ta hulus nii, et kariloomad kartma hakkasid ja iialgi ei usustanud poiss hõõguvat

pilku täis viha ja meeleheidet kuldsetes röövlooma silmades. Ta jooksis minema ja peitis enese majja, kuni hulumine vaikus ja ta teadis, et loom oli surnud.

Ja siis, veidi hiljem, mõistis ta, et isa pidi jahile minema ja et ta oli teinud lepingu surmaga, et muretseda kõõgi jaoks liha; ja kui ta öösel ärkas ja kuulis kauguses hüüanide hädist naeru ning shaakalide tumedat haukumist võttis ta nõuks, kui on suur küllalt, neile ots peale teha.

Nii siis, Mut tundis surma ja leppis temaga, kuna ta oli kasulik ja vajalik.

Kuid iialgi ei olnud ta mõelnud, et ka inimesed võivad surra.

Ta arvas, et kes surmale võib käske anda, on kõige tugevam kõigist ja et surm teda ei puutu.

Nüüd oli isa surnud.

Ja Mut Hollander juurdles ja uuris, kes võis olla jahimees, kes isa oli surma kihutanud; sest vabatahtlikult ei sure ükski. Ikka on surm sunnitud ja kuri, hävitav tahe.

Ta oleks heameelega emalt nõu pärinud, kuid surmavaikus seisis nende vahel nagu mägi, mille üle ei kosta hüüd.

Ning ta nägi, et ema oli vilets ja mitte enam kaugel sihist, mille oli leidnud isa. Ta käed rippusid lõdvalt sellest päevast peale, kus ta viimast korda oli Dorpi talus käinud.

Siis oli viletsus peale hakanud.

Seal elas keegi, kes inimesi saatis õnnetusse.

Oli vaja teada seda, kes see oli.

Mut Hollander töötas seda enesele. Siis roomas ta vana mantli alla ja ei liigutanud enam.

Tuul puhus maja ümber, et palgid ägasid; tuiskav lumi varises läbi katusepragude. Lambike lõkendas; kustus siis hoopis. Marlen ei märganud seda.

Tunnid hiilisid.

Tuli päev.

Marlen istus ikka veel nagu õhtul. Märjad juuksed langesid talle näkk. Ta silmad olid pärani avatud ja vahtisid ühte punkti. Ja ta silmis oli sama viha ja meeleheidete vaade nagu tolle tugeva, metsiku looma pilgus, kes oli sattunud lõksu.

Aiavarav kriuksus. Viivitavad sammud tulid lähemale ja peatusid ukse ees. Siis suruti link maha, kuid riiv oli ees.

Mut ronis pinglilt alla, ta liikmed olid nagu surnud. Ta avas ja hiilis nurka tagasi.

Lävel seisis õpetaja.

Marlen hingas kord kiirelt ja sügavalt ja oli ühe hüppega jalgel.

„Minge mu majast minema,“ ütles ta ja sirutas käe välja, „või muidu juhtub midagi, mida pean kahetsema!“

„Õnnetu naine!“ hüüdis õpetaja vapustatult, „Kui te teaksite, kui valus on mu süda teie pärast ja kui suur on mu kaastundmus!“

„Kaastundmus!“ Marlen haaras mõlemi käega pea järele ja surus käed juustesse. „Kaastundmus! Mulle näib, et tahate mind naerma ajada! Teie lävel seisis ta, paludes abi, halastust, kaastundmust kõige suurema, meeleheitlikuma viletsusega, teie täisõõnud, eneseuhke ligimesarmastuse järele sirutas surnu omad käed, et leida tuge, et jälle jalule tõusta, tööd, mis aitaks inimeseks saada, kuiva leiba üheks päevaks, et mitte pealt vaadata, kuidas naine ja laps nälga surevad . . . Ja teie, teie kihutasite ta minema nagu kärnase koera, nagu vastiku haige, kes teile võiks katku majja tuua, teie lasite tal minna meeleheittega nagu ei oleks teie inimesed, vaid kivi ja puud, ja teie julgete veel minu juure tulla ning kaastundmusest kõnelda? Kui mul ei oleks õudne, ma naeraks teile näkku!“

„Marlen,“ ütles vaimulik väga pehmelt ja armuliselt. „Teie süda on liig kibestunud, kui et võiksin teie sõnu kaalule panna, ja teie valu liig suur, kui et teie suudaksite mind mõista. Kuid õnnetus lepitab, vaene naine! Ta teeb südamed pehmeks ja viib nad kokku. Uskuge mind, külas ei ole ainustki, kes teie murest osa ei võta, sest kuigi need inimesed teie eluga nõus ei olnud, teie valu on neile lihtsatele hingedele arusaadav ja nad tahavad teie mure pärast teiega rahu teha. Kui matame Jensi tol pühal kohal, kus magavad meie koguduse lapsed, kes elus ehk olid üksteisele võõrad, siis ei puudu ükski, et talle head sõna hauda kaasa anda, ei puudu ükski käsi, et end teile vastu sirutada, ja ma palun teid — mitte enese pärast, vaid teie lapse pärast, armas naine — ärge tõugake neid ausaid käsi tagasi, laske valul saada vaheldajaks teie ja meie vahel, siis võib teie elus veel paljugi heaks saada. Ja sellepärast — andke mulle oma käsi, Marlen!“

Marlen vaatas talle otsa ja õpetaja lasi käe langeda.

„Õpetajahärra,“ algas naine hääletult. „Olen vilets naine. Mu uhkus on painutatud ja kui ta lebas purustatult mu jalge ees, murdus kõik muugi: rõõm ja tahe ja lootus . . . Ja kui ma tänan õusel oma sur-

Suusaretk mägedesse.

nud mehe käsivartel koju tõin, lõppes mu viimane jõud . . . Ennekui lasen aga sindida, mis tahate, võtan meelsamini oma lapse käe kõrvale ja jooksen Jensile surma järele! Mina — ma peaksin neile kätt andma — peaksin mehe puusärgi üle nendega sõprust tegema, kes kihutasid ta surma — õpetajahärra! Mulle näib, et jäätunud südameveri peaks kuumalt punaselt ta rinnast purskama, kui seda teen!“

„See oli õnnetus, Marlen, mitte meie süü!“

„Õnnetus?!“ Marleni silmad läksid tumedaks. „Mulle näib, et teie ei teagi miks Jens suri — tahan seda teile öelda! Ta teadis, et teie kaastundmus on kallis — ta teadis, et teie ta naise ja lapse vastu halastust ei tunne seni, kui ta on elus. Ja kui ta seda mõistis, läks ta teie uste tagant nõmmele, et otsida surma, et end talle teele seada, et surm ei leiaks meid. Nii suri Jens! Ja teie nõuate veel, et ma lepiksin teiega?“

„Marlen!“ hüüdis õpetaja õudusega. „Kas teate, mis ütlete? Kas teate ka, et see sõna talt röövib ausa, kristliku matuse, viimase eestpalve ta igavese rahu heaks, kirikliku lepituse isaga taevas?“

Marlen ei vastanud.

„Teie mõtlete seda ainult valu segaduses, otsite põhjendust ta surmale, eks ole? Teie oletate ainult, et Jens seda tegi! Homme mõtlete rahulikumalt, palute talt andeks, et tast niiviisi mõtlesite, Marlen!“

„Mul ei ole midagi andeks paluda,“ ütles naine. „Ja ta teadis: kui ta seda teed eile ei oleks läinud, oleksin mina homme seda teed läinud.“

„Jumal, Jumal!“ hüüdis õpetaja ja ringutas kokkupandud käsi. „Niisugused on sinu lapsed!“

Marleni näo üle läks naeratus. Ta istus surnud Jeni kõrvale ja pani käe ta kätele.

„Minge koju, õpetajahärra!“ ütles ta vaikselt. „Meil ei ole enam midagi üksteisega kõnelda.“

„Seda võite teie öelda?“ hüüdis Hannes Henssen, ta hää l muutus valjuks ausas vihas. „Seda võite teie öelda hukatuse järele, mis on teie üle tulnud? Jah, kas ei tunne teie õudust lõpu vastu, mis see mees on leidnud? Kas ei näe teie selles Jumala kätt, kes paiskab selle maha, kes talle vastu hakkab? Kas ei tunne teie emasüda viimast, tungivat manitsust: Pööra ümber! Vaata, missugune kohus ootab neid, kes salgavad igavest isa!? Kas on teil tõepoolest kergemeelsust küllalt, et jätate oma armastatud lapse sarnase saatuse hooleks? Naine, kas ei karda teie tundi, mil see poiss teilt küsib: Mis tegid mu hingele, mis oli sulle usaldatud? Kas tahate rõõvida teda isalt taevas, teda, kel puudub isa maailmas? Kas tahate, et teie laps kord sureb nagu too, kes lebab seal, murtud, väljatõugatud inimlaps, kelle Jumal maha on paisanud, sama Jumal, keda ta salgas viimase hinge tõmbuseni? Laps! Laps! Palu oma ema, et ta tuleks mõistusele! Palu oma hinge eest, mu vaene laps!“

Õpetaja oli võtnud Muti käe kõrvale, kuid Mut rebis end lahti ja ronis kõige pimedamasse nurka. Ta hambad löid kokku külmast ja õudusest.

Marlen ei öelnud sõnagi.

Õpetaja läks ukse poole.

„Kuigi see on mulle raske — meie ei näe üksteist enam, Marlen, või teie tulete mind Jumala sulasena otsima.“

Ta sulges ukse enese järele. Aiavärv kriuksus. Siis oli jälle kõik vait.

Mut tuli nurgast välja. Ta tardunud sõrmede all klirises riiv.

„Jäta,“ ütles Marlen ja silitas surnud mehe käsi. „Meid ei sega enam ükski.“

Siis tuli vaikus ja venitas minuteid ühest

videvikust teiseni. Marlen istus liikumatult. Ta ootas ööd. Ja kui see tuli, tõusis ta ja astus ukse ette.

Lumetuisk oli järele jättnud. Valge, pehme ja tasane, ilusa säraga, nii lebas lumi majakese ees, aias ja põllul. Tähed särasid külmalt ja selgelt.

Marlen läks üle õue küüni juure, milles olid tööriistad ja otsis labida välja, millega oli tahtnud oma maad harida. Maja taga põllul, kus algas nõmm, pistis ta labida lumme ja hakkas kaevama.

See oli töö, mis varsti pani higi voolama ja põlved värisema ning ta langes vankudes küüni seina vastu, enne kui auk maas kämbalalaiune oli. Ja vana kirikukell oli päevaga varem valmis kui Marlen tööga, mida oli alustanud. Sest auk pidi saama sügav, sügav ja sile ja põhjaks pidi olema pehme muld, mida külm veel ei olnud puudutanud.

Kui ta seisis rinnuni augus, pani ta labida käest ja hingas avatud suuga. Siis tahtis ta välja ronida, kuid ta jõud rauges. Ta haaras kätega tardunud maast kinni, ronis august ja langes maha. Kuid ajas end uuesti üles ja kummardas labida järele; ta pidi end sellele toetama. Talle näis, et ta silmisse oli valgunud veri. Lumi ja tähed ja lõpmatu taevas olid punased, üle kogu maailma lainetas punane veri.

Nõrk, vaevalt kostev kellahelin helises läbi külma, selge õhu.

Marlen pistis labida mullahunnikusse haua kõrval ja läks koju. Kui ta astus kambri, istus Mut surnud isa kõrval. Ta ei maganud. Ta vaatas talle näkku, kartuseta ja armastuseta, lõug käte vahel.

Marlen puudutas ta õlga, poiss tõstis vaevalt pilgu. Kui ema ta tasa kõrvale tõukas, kukkus ta põrandale ja jäi pikali. Marlen tõstis ta üles.

„Mis sul on?“ küsis ta kustunult.

„Olen nälgjane,“ pomises Mut ja tõrjus tema käe eemale.

Ena vallandas ta ja langes Jeni kõrval põlvile. Ta hammustas rätikut, mis kattis surnut, ja pani käsivarred ümber mehe surnud keha.

„Jens, Jens!“ kisendas ta. „Miks ei võtnud sa mind kaasa?“

Ja ta otsaesine langes surnu asemele,

Seal tundis ta, et ta oma tööga iialgi lõpule ei jõua, kui jääb lamama; ta tõusis, võttis Jeni käte vahele nagu väsinud lapse. kes peab magama minema. Ta ei suutnud teda enam kanda, ta lohistas teda, surnu jalad olid põrandal. Kuid Mut kuulis seda,

vankus ema juure ja aitas ning nad kand-
sid koos surnu majast, üle õue tumeda augu
juure lumes, mille kohal sädelesid suured,
igavesed tähed.

Marlen põlvitas maha ja suudles surnut
uagu ta iialgi ei olnud suudelnud elavat —
isegi mitte esimesel armastuse päeval.

Ta kattis ta õlad oma rätikuga ja lasi ta
kitsasse hauda libiseda ja laotas pehme,
sooja riide surnu näo ja käte üle. Haaras
siis labida ja pani mullakambad ettevaatli-
kult hauda rahuliste, väsimatute liigutus-
tega ning haud täitus aeglaselt ja tõusis
lumepiirini ning võlvis end madalaks kün-
kaks. Maa oli aga kõva ja tardunud ja le-
bas kambas haul. Siis purustas Marlen
need kätega, ja surus künka tasaseks ja
siledaks. Mut seisis kõrval ja vaatas pealt
päranii avatud, ehmunud silmadega.

Kui Marlen oli valmis, tõstis ta labida
üles, võttis lapse käe kõrvale ja sammus
majakese poole, tagasi vaatamata.

Pikk talveöö oli peaaegmööda.

Kamber oli aga tühi ja vaikne.

Marlen istus toolile laua taha, võttis poja
sülle ning see pani käsivarred ta kaela üm-
ber nagu kartes uppuda.

Kui koidu esimene hall kiir läbi akna-
ruutude langes, kriuksus aiavärav, lumi ru-
dises kiirete sammude all. Kuid ükski ei
koputanud uksele. Nad ootasid tükk aega
ja kui kõik vaikseks jäi, hiilis Mut ukse
juure ja vaatas välja.

Väljas ei olnud kedagi näha, kuid teel
olid värsked jäljed ja maja ees nägi ta
haohunnikut ja korvi, mis oli kaetud valge,
puhta, rätikuga.

Mut viis selle emale.

Korvis oli leiba, liha ja pruunis potis
võid, teises jahu, soola ja kruus piima. Piim
oli veel soe.

Marlen hakkas metsikult, hullumeelselt
naerma, heitis siis käsivarred lauale, pea
nendele ja hoigas nagu haavatud loom.

Kui ta aga lapse samme kuulis, tõusis
ta, võttis laekast noa, lõikas leivaviilu ja
lükkas selle piimaga Muti poole.

„Söö,“ ütles ta hääletult.

Ja Mut haaras ahnete kätega toidu jä-
rele. Kuid äkki vaatas ta emale näkku ja
suutäis jäi talle kurku.

„Ma ei taha üksi süüa,“ pomises ta ja
asetas leiva lauale tagasi.

Marlen vaatas talle otsa ja nägi nälga ta
silms.

Siis võttis temagi enesele leiba ja soola.
Ja nad sõid.

„Nõõ!“ kisendas Andres Spanke.

Sel oli nüüd hea põli, sest ta oli Klaus
Dorpi hobustega turul käinud jõulupuid
ostma; ilm oli pehme ja ilus, lumi
sädeles ja kaheksa päeva pärast tulid
jõulud.

Jõuluajal oli vana Andres Spanke igas
talus kodus ja ükski inimene Lubiinis ei
oleks arvata võinud, et pühad ka ilma And-
res Spanketa tulevad. Kookide küpsetami-
sel ja tapmisel, küürimisel ja puuehtimi-
sel, igalpool aitas Andres Spanke kaasa,
andis nõu ja jutustas lõbusaid lookesi, mis
väikese poisikesena oli pärinud vanaisalt.
Meestele andis ta nõu, naistele abi ja loo-
kesi jutustas ta lastele.

Videviku ajal istus ta sooja pliidi ääres,
võttis põhjatust püksitaskust vana, mitme-
teralise laevanao, mis imelistel teedel oli
sattunud Andrese kätte, võttis perenaise
tagavarast halge ning hakkas nikerdama ja
jutustama; tema ümber kükitasid poisid ja
plikad ja kuulatasid tuliste kõrvadega, kui-
das Andres vestis muinalugusid: kuradist,
kes kaotas saba ja sellepärast vanaemalt nii
hirmsasti peksta sai, et põgenes ja maake-
rale langes ning kuidas ta lumel kükitas
ja külmetas — ja väiksest, armsast tüdru-
kust, kes jooksis tema juure ja teda lohu-
tada tahtis ja tasa kuradikese õlgu silitas
ja oma ilusa, puhta põllesesega pisaraid
ta põskedelt pühkis. Kuid kuradike oli väga
rõppane nagu kõik kuradikesed ning soe
lapsekäsi määrdus ning nägi välja nagu
oieks must alhvice piima sisse kukkunud.
Siis võttis tubli tüdruk suure lumepalli ja
puhastas sellega kuradikese näo, et see
hakkas aevastama, kuid plika hõõrus ja
küüris ning ei jätnud enne järele, kuni nõgi
ja tahm olid kadunud. Ning suudles siis
kuradikest ja naeris. Kuid kuradike ei ol-
nudki enam kuradike, vaid seal, kus hea,
väike plika ta õlgu oli silitanud, olid kas-
vanud talle kaks tiiba niug ta ei mäleta-
nudki enam, et oli vanaemalt nii hirmsasti
peksta saanud selle eest, et oma saba oli
kaotanud. Et aga parajasti jõulud olid, tuli
jõululaps põllule ja nägi mõlemaid ning et
tal oli hea süda, mõtles ta, et väike plika
ja kuradike end võiks külmetada, kui nad
veel kaua lumme istuma jäävad. Ta võttis
mõlemad käe kõrvale ja lendas minema,
õhtutähdest mööda, otsekohe taevasse.

(Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Lookesi Briand'ist.

Kui Briand Madridi vaksalist lahkus, saatsid teda, enne kui ta auto juure jõudis, kaks noort hurmavat preilit, kes tal palusid allkirja oma albumi jaoks. Kui Briand nende palve oli täitnud, haaras teine preilitest ta käest kinni ja tahtis seda suudelda.

„Oh,“ tõrjus Briand, „ma ei ole veel kardinaal!“

Pärast esimehe valimist Rahvasteliidu 9. istungjärgul ei tahtnud keegi sõna võtta.

„Mis,“ hüüdis Briand, „siin on inimesi kõigist maailma jagudest, 22 välisministrit, ja kedagi ei leidu, kes midagi ütleb. Milline eeskuju parlamentidele!“

Kui Briand tahtis Prantsusmaale tagasi sõita, jättis ta Lloyd George järgmiste sõnadega jumalaga:

„Palun minu austust proua Georgele üle anda.“

Ja sama viisakalt palus Lloyd George teda oma tutvitusi proua Briandile üle anda

„Millisele?“ küsis Briand naeratades.

„Noh, Teie prouale . . .“

„Kas tunnete üht niisugust?“

„Uskusin, et olete abielus.“

„Ei, ei ole. Pean teile nelja silma all ütlema, pole veel kedagi leidnud, sellepärast elan ühiskonna kulul.“

Afghanistani kuninga auks Elyseie lossis antud pidur söögil märkasid külalised seda peaaegu karflikku alandlikkust, mida sovjeti uus saadik lauda astudes ilmutas. Briand tähendas:

„Vaadake, kui vahvasi ta oma nurgas istub, ta on õnnelik, et viibib Prantsusmaal. Tahaks kõige peait siia jääda!“

Oma poliitikategevuse 25. ametipäeval sai Briand Lloyd Georgelt järgmise telegrammi: Soovin Teile õnne hõbepulmaks Mariannega ja siis veel kuldpulmaks mõlemapoolseks õnneks!“

Prantsuse välisminister vastas järgmise telegramiga:

„Sügava meeleliigutusega tänan teid teie heade soovide eest, aga lubage mul kahelda, et Marianne nii pikka lepingut nii vana härraga veel sooviks pikendada.“

Clémenceau ütles, Poincarè ja Briandi vahel olevat järgmise vahe; „Briand ei tea midagi ja oskab kõik, Poincarè teab kõik ja ei oska midagi.“

Sisseminek hinnata.

Linna kuulutuslulbal seisib järgmine kuulutus:

„Pühapäeval peab X. palvemajas kõnet õpetaja N. teemil: „Minge, te neerud, igavesse tulle.“ Sisseminek hinnata.“

„Mu preili, kas ei tahaks teie olla minu elupäike?“

„Oh muidugi! Kui õnnelik oleksin ma, kui võiksin teist kakskümmend miljonit miili kaugel olla!“

Vanasõna ütleb

Norras:

Üks tubli naine teeb kümme tublit meest.

Vaga naist ja tõsist ema võib kullaga kaaluda.

Shotimaal:

Naise mõök on keel; kui seda õieti ja targu tarvitatakse, siis võitleb see maailmas parima õpetuse eest!

Õige naine kuuleb kergesti ja räägib pikkamisi.

Venemaal:

Inetumgi naine kurdab, kui kaob peegel.

Kes naisele juua annab äädikat, ei tohi emalt meit söögiks nõuda!

Jaapanis:

Vanemaks saades saab naine ühtlasi jõledamaks ja targemaks!

Palju naisi tunneb oma vaimu paremini kui südant!

Hiinas:

Naine räägib kõige paremini vaikides.

Mehed jagavad naistele vaid sellepärast kiitust, et sest kasu saada!

Hispaanias:

Naiste teed suunivad kõik tagasi armastuse poole!

Kannatust!

„Sooviksin meelsasti teie tütreaga abielluda,“ seletas noormees kirglikult.

„See ei lähe, noor mees,“ vastas isa. „Nagu kuulen, olete vaevalt kakskümmend aastat vana ja minu tütar on kakskümmend kaheksa. Oodake veel kümme aastat, kuni saate kolmkümmend aastat vanaks. Minu tütar on siis ikka veel kakskümmend kaheksa aastat vana.“

Õpetaja: „Kõik loomad, kes Noa laeva ei mahtunud, pidid surema.“

Õpilane: „Kas kalad ka?“

Mõtteid.

Pandagu kõik tähele, aga ärgu kuuldagu kõike!

Vanaks saab vaid see, kes jääb nooreks.

Iga töö muutub lustiks, kui seda osatakse.

Mida enam mälule hoida antakse, seda parema meelega annab ta välja.

Pilgu sügavusest tuntakse seisukoha kõrgust.

Teadus ütleb meile mis on, usk, mis peab olema

Hajameelsus.

Professor: „Jumal, minu kuldne paberossitoos on minul ära varastatud!“

Proua: „Kas sa siis mõnda kätt oma taskus ei tundnud?“

Professor: „Tundsin, muidugi, aga ma arvasin, et see on minu oma käsi.“

„Millest tuntake hane vanadust?“

„Hammasfest.“

„Lollus! Haneldel ju hambaid ei olegi!“

„Aga meil, härra õpetaja!“

„EESTI“

koguteos pildis ja sõnas —

on huvitav ja tarvilik raamat kõigile. Kaunim väljaanne Eesti üle 365 pildiga.

— Tekst neljas keeles. —

Hind linases köites Kr. 10.—, brosch. Kr. 8.50.

J. ja P. Parikas,

Tallinn, Kuninga tän. 1.

Kirjuseep „MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Marmor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt vähe.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga.

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes jääb pesu värseks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit „MARMOR“. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügile.

Seebi- ja soodavabrik

PH. VANTRIK ja J. MOOSTE,

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

„Kuningriiklane“

on rojalistide ajakiri Eestis.

Kõik, kes tüdinud on sotsialistide ja nende koolist tulnud kodanliste erakondade võitlusvõtetest, **kõik**, kes soovivad Eestile paremat tulevikku õiglase kuningavalitsuse kaitse all,

telligu „KUNINGRIIKLAST“.

Ajakiri „Kuningriiklane“ ilmub 1932 a. üks kord kuus. Aastatellimus maksab kr. 1.50, pool aastat kr. —.80, veerandaastas kr. —.45, üksiknumbrid 15 senti.

Proovinumbrid maksuta.

„KUNINGRIIKLASE“ talitus ja toimetus, TALLINNAS,
S. Kompassi t. 40. Tel. 308-68.

Ainult „ROMAAN“

pakub Eesti lugejale tõesti põnevat ja huvitavat, kuid seejuures alati kõrgeväärtuslikku lugemismaterjali — kõige rahvusvahelisemas ja mitmekesisemas valikus.

Ainult „ROMAAN“

on pikapeale vallutanud kõik seltskonnakihid ja teinud neist ustavad lugejad oma heas valikus ja kõrge tasapinnaga toimetatud järjekindlalt 2 korda kuus ilmuvatele numbritele.

Ainult „ROMAAN“

annab odava hinna eest (40 senti number) romaane, novelle, jutustisi ning luulet ja rohkesti pilte päevasündmusist, loodusest ja kunstist,

**ainult „ROMAAN“ toetab
kogu Eesti lugev rahvas.**